

8ste VERGADERING. — 17 OCTOBER 1924.

Mededeeling van ingekomen stukken, enz.

8ste VERGADERING.**VERGADERING VAN VRIJDAG 17 OCTOBER 1924.**

(Bijeenroepingsuur 1 namiddag.)

Ingekomen: 1°. bericht van een lid; 2°. verzoekschriften; 3°. een verklaring van adhaesie; 4°. een motie; 5°. een telegram; 6°. drukwerken. — Verslag uitgebracht door de Commissie voor de Staatsuitgaven. — Verlenging van de termijnen voor het uitbrengen van verslag. — Verlof gevraagd door den heer Wijnkoop om vragen te mogen richten tot den Minister van Koloniën. — Verslag uitgebracht over verzoekschriften. — Voortzetting der behandeling van het ontwerp van wet tot vaststelling eener nieuwe Tariefwet.

Voorzitter: de heer Koolen.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 68 leden, te weten:

de heeren Ament, van den Heuvel, Ter Hall, Rutgers van Rozenburg, mevrouw de Vries-Bruins, de heeren Beumer, van Vuuren, Bakker, Bulten, Staalman, van Voorst tot Voorst, Ebels, Wijkamp, Knigge, Fleskens, van Sasse van Ysselt, de Boer, Krijger, mevrouw Bakker-Nort, de heeren de Groot, Schaper, Heukels, van Dijk, van Wijnbergen, van der Molen, Loerakker, Michielsen, van Gijn, Boon, Bierema, Dresselhuys, Braat, Wijnkoop, Deckers, Vliegen, mejufvrouw Katz, de heeren Hermans, Albarda, van den Tempel, Tilanus, Bongaerts, de Monté ver Loren, Snoeck Henkemans, Visscher, Suring, Hiemstra, Rutten, Schokking, Nolens, de Wilde, IJzerman, J. ter Laan, Sannes, Lovink, mejufvrouw Meijer, de heeren Engels, van Schaik, Fruytier, van Braambeek, Rutgers, van Zadelhoff, Zijlstra, van de Bilt, K. ter Laan, mejufvrouw Westerman, de heer Duys, mejufvrouw Groeneweg,

en de heeren Ministers van Financiën en van Arbeid, Handel en Nijverheid.

De Voorzitter: Ik deel aan de Kamer mede:

A. dat zijn ingekomen:

1°. een bericht van den heer Duymaer van Twist, dat hij wegens uitstelligheid verhinderd is de vergadering bij te wonen.

Dit bericht wordt voor kennisgeving aangenomen;

2°. de volgende adressen:

twee, betreffende het ontwerp van wet tot vaststelling eener nieuwe Tariefwet, van:

de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Twente, te Hengelo (O.);

den secretaris, namens den Landelijken Bond van Confectiefabrikanten, te Rotterdam;

een, betreffende het ontwerp van wet tot wijziging van de Gemeentewet met betrekking tot de plaatselijke belastingen,

Handelingen der Staten-Generaal. — 1924—1925. — II.

(Voorzitter.)

van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Twente, te Hengelo (O.);

een, van de hoofdbesturen van den Algemeenen Militairen Pensioenbond en 4 andere organisaties van oud-onderofficieren, houdende verzoek te willen bevorderen, dat bij de behandeling van de verschillende begrotingshoofdstukken voor 1925 afdoende maatregelen worden getroffen ten aanzien van de pensioenherziening der militair-gepensionneerden en hun weduwen en wezen, vallende buiten de thans bestaande wetten;

twee, houdende verzoek om vereeniging van de gemeenten Helmond en Stiphout, van:

M. Deelen e. a., allen inwoners der gemeente Stiphout;

M. H. Coumans, te Stiphout.

Deze verzoekschriften zullen worden gezonden aan de betrokken Commissiën;

3°. een verklaring van adhaesie aan het adres van het Nationaal Arbeids-Secretariaat in Nederland, betreffende het ontwerp Tariefwet, van den voorzitter en den secretaris van het Plaatselijk Arbeids-Secretariaat, te Leiden.

Dit stuk wordt voor kennisgeving aangenomen;

4°. een motie, ingezonden door den voorzitter en den secretaris namens het bestuur der afdeling Haarlem van de Vereeniging van Onderofficieren, enz. „Ons Belang”, door die afdeling op 13 dezer aangenomen, waarbij aangedrongen wordt op niet-doorvoering van de op 1 October jl. ingegane en op 1 Januari 1925 voorgenomen salarisverlaging van het Rijkspersoneel.

Dit stuk wordt voor kennisgeving aangenomen:

5°. een telegram uit Middelburg, houdende kennisgeving van de aanneming door de afdeling Middelburg van den Centralen Bond van Personeel bij de Posterijen, Telegrafie en Telefonie eener motie betreffende intrekking van de met ingang van 1 October jl. ingevoerde korting van 5 % voor gehuwden, en het nemen van overeenkomstige maatregelen voor ongehuwden.

Dit stuk wordt voor kennisgeving aangenomen;

6°. van den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid de laatst verschenen afleveringen en aanvullingsbladen van het *Bulletin International des Douanes*.

Deze stukken zullen worden geplaatst in de boekery der Kamer;

B. dat het Verslag gereed is van de Commissie voor de Staatsuitgaven over het derde kwartaal 1924 (195, n°. 1).

Dit Verslag, hetwelk reeds is gedrukt en rondgedeeld, wordt voor kennisgeving aangenomen;

C. dat de Commissie voor de Staatsuitgaven binnen den bij art. 147 van het Reglement van Orde bepaalden termijn, welke tot 15 dezer werd verlengd, niet gereed kon zijn met haar Verslag over de in haar handen gestelde missive van de Algemeene Rekenkamer, ten geleide van een afschrift eener briefwisseling met den Minister van Financiën betreffende de hoge kosten van verbouw en inrichting van het Gouvernementsgebouw te Arnhem (132) en de missive van de Algemeene Rekenkamer, ten geleide van een afschrift van een tot 12 Juni 1924 met den Minister van Waterstaat gevoerde briefwisseling betreffende premies aan hogere beambten bij de Staatsmijnen in Limburg (133), en dat zij, overeenkomstig het bepaalde in het derde lid van genoemd artikel, verzoekt bedoelden termijn nader te willen verlengen tot 1 December 1924.

Ik stel voor, dienovereenkomstig te besluiten.

Daartoe wordt besloten.

8ste VERGADERING. — 17 OCTOBER 1924.

66. Vaststelling eener nieuwe Tariefwet.

(Voorzitter e. a.)

De Voorzitter: Ik geef thans het woord aan den heer Wijnkoop, die het gevraagd heeft.

De heer Wijnkoop: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb het woord gevraagd, om aan de Kamer verlof te vragen, om den heer Minister van Koloniën te mogen interpeileren over de aangekondigde maatregelen der Indische Regeering tot bestrijding van de volksbeweging der arbeiders en boeren in Indië, speciaal blijkbaar tot bestrijding van de Sarekat Rajat en van de Perserikatan Kommunist India (P.K.I.).

De Voorzitter: Ik stel voor, om over het verzoek te beslissen aanstaanden Dinsdag, bij den aanvang der vergadering.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de behandeling van het ontwerp van wet tot vaststelling eener nieuwe Tariefwet (66).

De heer de Monté ver Loren, voorzitter van de Commissie van Rapporteurs, brengt het volgende Verslag uit:

In handen der Commissie zijn gesteld de volgende verzoekschriften:

I. een (n°. 175), van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Twente, te Hengelo (O.).

Adressante wijst er, onder aanbieding van een afdruk van het door haar aan den Minister van Financiën te dezer zake gezonden advies, op, dat de voorgestelde herziening verre uitgaat boven hetgeen fiscaal toelaatbaar wordt geacht. Bij de Memorie van Antwoord is de Regeering aan eenige door de Kamer geuite ondergeschikte opmerkingen te gemoet gekomen, doch aan de hoofdbezwaren van adressante is geen gehoor gegeven. Bovendien kunnen thans verschillende artikelen, welke volgens het oorspronkelijk ontwerp vrij zouden zijn, volgens art. 43 weer met 5 pct. worden belast. Dat die goederensoorten bij algemeen maatregel van bestuur zullen worden aangewezen, lijkt adressante onjuist; zij zouden in de wet dienen te worden vastgelegd. Ook kleven — naar de meening van adressante — aan de voorgestelde technische herziening tal van thans gedeeltelijk nog onoverzienbare bezwaren. Adressante blijft er dan ook van overtuigd, dat de voorgestelde wijziging zoowel uit fiscaal als uit handelspolitiek oogpunt een gevaar vormt voor onze volkswelvaart en verzoekt, het ontwerp niet aan te nemen;

II. een (n°. 176), van den Landelijken Bond van Confectiefabrikanten, te Rotterdam.

Adressant heeft met instemming kennis genomen van de voorgestelde wijzigingen in het tarief. Hij is wel is waar van oordeel, dat een verhooging van 5 tot 8 pct. niet in voldoende mate de bescherming tegen den buitengewonen valuta-invoer bewerkt, doch meent, dat elke verhooging van invoerrecht zal bijdragen tot beperking der concurrentie. Gewezen wordt op de steeds hogere invoerrechten, welke in de ons omringende landen worden geheven; dat Nederland nog het eenige land is, waar alle invoer nagenoeg vrij is en dat de verhooging van 5 op 8 pct. zelfs door hen, die ook in de huidige dringende tijdsomstandigheden van geen bescherming willen weten, niet als belangrijk kan worden aangemerkt. Adressant verzoekt aanneming van het wetsontwerp.

De Commissie stelt voor, deze adressen neder te leggen ter griffie, ter inzage van de leden.

De Kamer vereenigt zich met de voorgestelde conclusie.

De algemeene beraadslaging over het ontwerp van wet wordt hervat.

De heer Snoeck Henkemans: Mijnheer de Voorzitter! Het zijn in het bijzonder de redevoeringen van de heeren Dresselhuys en van Gijn, gisteren en eergisteren in deze

(Snoeck Henkemans.)

Kamer gehouden over het thans aanhangig wetsontwerp tot vaststelling eener nieuwe Tariefwet, welke een treffende tegenstelling vormen met de kalmte, ja in zekeren zin met de instemming, waarmede dit wetsontwerp over het algemeen in het land is ontvangen.

De ietwat meesterachtige rede van den heer van Gijn en de heftige philippica van den heer Dresselhuys stonden in gelijken toonaard. Zij bevatten een niet malsche beschuldiging tegen de Regeering.

De Regeering zou door haar plannen ten opzichte van de invoerrechten Nederland leiden op den verkeerden weg. Zonder de bevolking te raadplegen zou zij een geheel nieuwe handelspolitiek gaan volgen. Zij zou, bewust, geld van eenvoudige burgers overhevelen in de zakken van enkele fabrikanen; zij zou vivisectie plegen op onzen land- en tuinbouw, en, terwijl de Regeering dit alles doet door haar welbewust sturen in protectionistische richting, komt zij voor de natie met een vertoon, welks leugenachtigheid zij zeer goed kent, met de verklaring, dat zij gansch geen protectionistische bedoelingen heeft, doch alleen het tarief van invoerrechten op technisch beteren grondslag wil optrekken om te gelijker tijd, wegens den dringenden eisch tot herstel van het evenwicht in 's Lands financiën, als fiscaal maatregel een hogere opbrengst van het invoerrecht te bevorderen.

De rechterzijde, zelfs de Christelijk-historischen volgens den heer Dresselhuys, volgen de Regeering op dezen even noodlottigen als onoprechten weg, en het Nederlandsche volk zal van deze conspiratie het slachtoffer worden.

Zóó ongeveer luidden de beschouwingen der beide sprekers van den Vrijheidsbond.

Mijnheer de Voorzitter! Vastgesteld mag worden, dat beide heeren nalieten, hun gratuite beweringen met bewijzen te staven, en dat, waar de heeren de financiële maatregelen van de Regeering veroordeelden, zij nalieten aan te geven, gesteld zij droegen de verantwoordelijkheid voor 's Lands zaken, welke maatregelen zij dan wel zouden nemen, om den geldelijken toestand van den Staat in het goede spoor te brengen. Deze grief mag alleen gericht worden tot den Vrijheidsbond. De S. D. A. P. en de vrijzinnig-democraten meenen een weg te weten tot de financiële uitredding, zonder tariefsherziening, ja, zonder eenige belastingverhoging, over welken weg ik aanstonds een enkel woord hoop te zeggen. Er zal dan blijken, dat ik dien verderfelijke acht voor het Nederlandsche volk, maar uiteraard is dit niet de meening van hen, die dezen weg aanbevelen. In ieder geval, de S. D. A. P. en de vrijzinnig-democraten zochten een uitweg en meenden dien gevonden te hebben, maar de heeren van den Vrijheidsbond deden anders. Zij hebben hier financiële theorieën verkondigd, maar als ik hun de vraag zal voorleggen, of zij bereid zouden zijn, naar deze theorieën te handelen, dan zal blijken, dat zij dit geenszins voornemens zijn. Maar hetgeen de Regeering voorstelt deugt niet; het moet natuurlijk veroordeeld worden; het is, volgens de heeren, gewild protectionistisch en, in verband met de ontkenning door de Regeering van zoodanig beschermend streven, is haar houding door en door onoprecht.

Mijnheer de Voorzitter! Ik weerspreek op de meest besliste wijze de bewering, dat het voorstel der Regeering, thans in behandeling, onze handelspolitiek zou veranderen, of zelfs maar zou ombuigen en dat het zou beteekenen een gaan in protectionistische richting.

Wat is protectionisme? De heeren van Gijn en Dresselhuys hebben er ieder een afzonderlijke definitie van gegeven. Ik aanvaard de definitie, gegeven door den heer Dresselhuys: „Beschermend is het tarief, dat de binnenlandsche nijverheid in een gunstiger positie brengt, of althans wil brengen, dan de buitenlandsche nijverheid.”

Overeenkomstig die definitie is het tarief, thans voorgesteld, niet beschermend. Ik hoop het aan te toonen.

Maar eerst een woord over de definitie van den heer van Gijn.

De heer van Gijn trachtte ons les te geven in de Staatshuishoudkunde. Hij drong tot den bodem der dingen door. Of een tarief protectionistisch is, hangt, volgens dezen geleerde, niet af van de cijfers, noch van de feitelijke toe-

(Snoeck Henkemans.)

standen, maar van het geloof, van de voorstelling van den ontwerper van het tarief omtrent zijn werking. De heer van Gijn zeide:

„Ik geloof, dat ieder, die wel eens een grooter of kleiner debat tusschen een vrijhandelaar en een protectionist heeft gehoord, zal toegeven, dat het groote, alles beheerschende verschil hierin is gelegen: een protectionist meent, dat men door invoerrechten op goederen, die binnenslands worden vervaardigd, meer werkgelegenheid schept in het land, terwijl de vrijhandelaar dat tegensprekt niet alleen, maar zelfs het tegendeel betoogt.”

Waar de heer van Gijn aan de rechterzijde eenig gratis onderwijs wilde geven in de theorie der Staathuishoudkunde, moge ik deze beleefdheid beantwoorden met den heer van Gijn te herinneren aan één der allereerste grondbeginselen van de Staatsmanskunst. In de Staatskunde gaat het om de praktijk. Voor den Staatsman zelf is, zonder eenigen twijfel, gelijk voor elken mensch, van de grootste beteekenis hetgeen hij gelooft, hetgeen hij belijdt. Maar voor het volk, dat hij bestuurt of waarvoor hij optreedt, is allereerst van beteekenis of hij dit geloof en deze belijdenis in zijn Staatskundig beleid werkelijk toepast. Dit geldt allereerst voor de diepste beginselen, uit welke de mensch leeft, maar het geldt ook en in niet minder mate van theorieën en beginselen, die men op politiek of economisch gebied mocht aanhangen.

Of een Minister van Financiën, of deze Minister van Financiën in theorie gelooft of zich verbeeldt, dat door invoerrecht meer werkgelegenheid zou ontstaan, interesseert het Nederlandsche volk bitter weinig. De eenige vraag, die dat volk belang inboezemt, is deze: wat wil de Minister met dit tarief, wat bedoelt hij met dit voorstel, welken weg wil hij uit en welk doel zal hij er vermoedelijk mee bereiken?

En dan ontken ik, dat er recht of aanleiding zou zijn voor de gratuite bewering van den heer van Gijn „dat de Minister zou zijn volbloed protectionist”.

Waar de heer van Gijn dit deel van zijn rede besloot met den propagandistischen uitroep: „Wij zullen bij de verkiezing niet nalaten er op te wijzen, dat de Minister van Financiën en de rechterzijde volbloed protectionisten zijn”, daar aanvaardde hij van mij dit antwoord, dat, als hij dit werkelijk deed, hij ons zou dwingen tot de aanwijzing, dat hij tot de kiezers kwam met een onwaarheid op de lippen.

Want noch de Minister, noch de rechterzijde geven den heer van Gijn tot zoodanige uitspraak het recht.

Ik herhaal de definitie van den heer Dresselhuys: „Beschermend is het tarief, dat de binnenlandsche nijverheid in een gunstiger positie brengt, of wil brengen, dan de buitenlandsche.”

Binnenlandsche en buitenlandsche nijverheid werken beide voor hetzelfde verbruiksterrein. Als zij de vleugels maar breed genoeg kunnen uitslaan, werken zij voor, en trachten zij te verkoopen aan de gansche wereld. Het verbruik in het eigen land is slechts een onderdeel, hetzij een belangrijk onderdeel, in vele gevallen een zeer matig onderdeel, van den arbeid der nijverheid.

Is het nu eerlijk, is het nu waar, terwijl de Nederlandsche nijverheid, bij haar pogingen, in het buitenland zaken te doen, telkens stoot op allerlei belemmeringen en op alle mogelijke moeilijkheden, zooals invoerverboden, hoge tarieven, als dan de Nederlandsche Regeering, omdat zij geld noodig heeft, aan de grens een recht wil heffen van 8, zegge 8 pct. van de waarde der goederen, acht heele centen van elken gulden, en wanneer daaruit als bijkomende omstandigheid kan voortvloeien een zekere kleine begunstiging van de binnenlandsche nijverheid, — is het dan juist, zulk een voorstel af te wijzen en geeft zoodanige heffing op zich zelf dan recht om te spreken van protectionisme en om den voorsteller als een volbloed protectionist te qualificeeren?

Als dat waar was, dan zijn de liberalen de grootste protectionisten, die ooit in Nederland hebben geleefd, want gedurende de halve eeuw van hun ongestoord bewind hebben zij voortdurend een invoerrecht geheven en in stand gehou-

den van 5 pct. der waarde en hun grootste financier, mr. N. G. Pierson, wilde deze 5 pct. verhoogen tot 6 pct.

Is 5 pct. niet protectionistisch, is 6 pct. van mr. Pierson niet protectionistisch? Maar is 8 pct. plotseling geweldig protectionistisch? Natuurlijk niet, anders zouden de sterke en vurige bestrijders van dit voorstel, toen zij de macht in handen hadden, een dergelijk tarief hebben ingetrokken. Is 8 pct. plotseling geweldig protectionistisch? Mijnheer de Voorzitter! Er is niemand in Nederland, zelfs niet de heer Dresselhuys, die dit gelooft.

Deze haalde het voorbeeld van Amerika aan; daar was men met protectionisme niet te best gevaren. Heeft nu een man van studie en wetenschap als de heer Dresselhuys het recht, een dergelijk voorbeeld hier te noemen? Mijnheer de Voorzitter! Wat waren het voor rechten, die in Amerika werden geheven? Lichte wollen stoffen 50 pct. der waarde, verhoogd met specifiek recht; wollen dekens 30—40 pct.; geveerde katoenen stoffen 15—40 pct.; gebleekt katoen 13—33 pct.; ongebleekt katoen 10—30 pct. Dat zijn inderdaad beschermende cijfers.

Moet de heer Dresselhuys zulk een voorbeeld noemen in verband met een Regeeringsvoorstel tot heffing van een invoerrecht van 8 pct. der waarde? Het kan eigenlijk niet door den beugel.

Nog iets over hooge rechten.

De *Manchester Guardian* gaf dezer dagen cijfers omtrent plannen van de Deutsche Regeering tot verhooging van het invoerrecht in Duitschland, met het uitgesproken doel de Deutsche nijverheid te steunen.

Deze plannen zouden zijn:

	Goudmarken per 100 K.G.:	
	Tarief vóór den oorlog:	Ontwerp 1924:
Katoenen garens	6	12—68
" kleeding	30	100—180
Handschoenen	160	240
Wollen kleeding	133	300
Gebreide goederen	100	150
Linnen garens	6	12
Zakdoeken	160	240—440
Linnen kleeding	14	30—130
Kunstzijde	30	90
Zijden kleeding	6000	12000

Dat is protectie. De Amerikaansche cijfers zijn protectie. Het recht van 26 %, thans in de West-Europeesche Rijken geheven van Deutsche goederen, dat zijn rechten, met het doel de binnenlandsche nijverheid in gunstiger positie te brengen dan de buitenlandsche.

Maar dezen naam, deze bedoeling toe te passen op een recht van 8 %, dat is toch waarlijk, met de cijfers der andere Rijken voor zich, niet te verdedigen.

De heeren hebben uitgeroepen: en als 8 % geen protectie is, waarom is er dan zulk een drukte gemaakt over het behoud van het bestaand recht van slechts 5 % op aanvankelijk vrij te maken artikelen?

Hier ligt nu het groot verschil tusschen de vrijhandelsdogmatiek en practische regeerders, zooals deze Ministers zijn. Laat mij in het voorbijgaan opmerken, dat de heeren het nieuwvoorgestelde artikel 43 en de Nota daaromtrent van de Regeering niet schijnen gelezen te hebben. Er is door verschillende sprekers van links opgemerkt, dat uit dit artikel zou voortvloeien een buitengewone macht van de Regeering, zoodat de fabrikanten alle dagen zouden antichambreeren bij den Minister van Financiën, om te verzoeken, ook onder dat artikel te worden gebracht. Daar is geen woord van waar. Er staat in het artikel, en zeker in de Nota naar aanleiding van het Verslag, dat alle artikelen, thans belast, die vrij zouden vallen, volgens dat artikel zullen worden belast met 5 %.

De heer Dresselhuys: Daar is geen woord van waar.

De heer Snoeck Henkemans: De Minister zal zelf wel

(Snoeck Henkemans.)

zijn bedoeling toelichten en verduidelijken. Ik heb het er niet anders in kunnen lezen. Eén van ons beiden heeft niet goed gelezen, maar ik meen, dat ik wel goed gelezen heb. En als blijkt, dat, wat ik meen, de bedoeling is van de Regeering, blijkt, dat er van aanmatiging van macht en van antichambreeren van fabrikanten geen sprake zal zijn.

Ik zal nu aantoonen, dat gebleken is het groote verschil tusschen vrijhandelsdogmatici en praktische regeerders, zooals deze Ministers zijn. De heer van Gijn herinnerde ons eergisteren aan de woorden van den grooten liberalen Staatshuishoudkundige Pierson, waar hij zeide:

„Indertijd heeft Pierson al in zijn boek te recht verkondigd, dat het bedrag van iemands inkomsten of vermogen op zich zelf en alleen geen goede maatstaf is ter bepaling der draagkracht.

Ik durf wel beweren, dat, wanneer er een paar duizend menschen zijn met een inkomen van f 5000, zij toch allen door de omstandigheden een andere draagkracht hebben.

Daarom betoogde Pierson ook, dat men ze ten deele moest treffen door inkomsten- en vermogensbelasting en ten deele door verteringsbelasting.”

Dat werd door Pierson en door den heer van Gijn als een juiste grondstelling op den voorgrond gesteld en wordt door de Regeering ook aanvaard; dat juiste belastingheffing, naar draagkracht, eischt enerzijds een goede inkomsten- en vermogensbelasting, anderzijds een goede verteringsbelasting. De Regeering acht een matig recht, geheven aan de grens, bij invoer, een goeden vorm van een verteringsbelasting, een belasting, waaraan weder velen meebetalen, die aan de directe belastingen ontsnappen, een belasting, die den grootverbruiker veel meer treft dan den eenvoudigen man, een belasting, uit fiscaal oogpunt aan alle zijden verdedigbaar, een belasting, ook daarom zóo redelijk, omdat zij geheven wordt op het oogenblik, dat de buitenlandsche fabrikant, die zeker niets betaalt in onze directe belastingen, zijn product stelt onder bescherming der Nederlandsche justitie en voor zijn product gaat gebruiken de Nederlandsche kunst- en waterwegen.

Nu kan in zoodanige belasting zeker eenige gunstige voorwaarde liggen voor den binnenlandschen fabrikant. De Regeering zoekt het niet, zij heft niet daarom het invoerrecht, maar deze gunstiger voorwaarden kunnen er uit voortvloeien. Nu erkent de Regeering, dat dit waar is — en waar het opheffen van een bestaand recht van 5 pct. dus anderzijds slechts den buitenlandschen fabrikant kan ten goede komen, daar voelt de Regeering er alles voor, te meer daar het haar dringend werd gevraagd, deze 5 pct. te laten bestaan. Protectie van den buitenlandschen fabrikant is toch zeker niet noodig. In eenige begunstiging van den binnenlandschen fabrikant (die onwillekeurig uit haar plannen voortvloeit) ziet de Regeering echter zeker geen aanleiding een overigens zeer aanbevelenswaardige heffing na te laten. De dogmaticus-vrijhandelaar ziet die aanleiding wel. Het zij zoo, wij gunnen den dogmaticus zijn theorie, maar één ding eischen wij van hem, hij zal dan moeten aanwijzen, waar hij dan wel het benodigde geld voor 's Lands diensten wil vinden.

De openbare diensten, die allen ten goede komen, eischen veel geld. Zij eischen meer dan vroeger. Hier vindt de heer van Gijn tevens opgelost de hem onbegrijpelijke overeenkomst tusschen de verhooging van den rentevoet en de verhooging van het invoerrecht.

Het kapitaal heeft het recht voor het gebruik zijner diensten moeten verhoogen met 33 pct., van 4½ tot 6 pct. Handel en nijverheid moeten dit betalen, en zij betalen het ook. Maar ook de Staat kon aan buitenlandsche fabrikanten en importeurs zijn velerlei diensten niet meer bewijzen tot het vroegere lage recht. Het is alleen reeds daarom redelijk, de heffing aan de grens iets te verhoogen, maar vóór alles geldt de fiscale eisch, dat er geld kome en dat de directe belastingen niet meer voor verhooging vatbaar zijn.

Nog een bezwaar tegen verhooging van het invoerrecht moet worden weerlegd. Deze verhooging zou van het Nederlandsche volk niet slechts eischen de f 14 000 000, of ge-

middeld f 2 per hoofd per jaar, die het tarief meer zal opbrengen, maar bovendien nog eenmaal deze som of meer, wegens de grootere winst, die de Nederlandsche nijverers in hun ruime fabrikantenzakken zouden stoppen.

Ik ontken het opgaan van dezen regel. Zeker, het kan! En als er geen concurrentie was, zou de regel opgaan. Maar cijferen deze mannen van den vrijhandel dan geheel weg de onderlinge concurrentie?

Bracht de verhooging van het recht op thee dan werkelijk prijsstijging, werd de thee noemenswaard duurder? Immers neen. Zoodanige prijsverhooging hangt af van duizenderlei omstandigheden.

Gold de theorie van de heeren van Gijn en Dresselhuys als regel, de Nederlandsche fabrikanten waren niet zoo bang geweest voor het vervallen der bestaande 5 pct. Immers, de buitenlandsche fabrikanten zouden, naar deze theorie, eenvoudig de 5 pct. in hun zakken hebben gestopt en zouden de prijzen onveranderd hebben gelaten. Maar zoo zou het niet geweest zijn. De concurrentie, de wensch van de buitenlandsche fabrikanten om nieuwe cliënteel te verkrijgen, zou gemaakt hebben, dat zij de prijzen met 5 pct. had verlaagd. Deze concurrentie was het juist, die de Nederlandsche fabrikanten in het geweer bracht. Zoo zal het ook gaan, als het buitenlandsche artikel met 3 pct. hooger recht wordt getroffen. Toch, verre van eenvoudig met die 3 pct. zijn prijzen te verhoogen, zal menige buitenlandsche fabrikant, om zijn cliënteel te behouden, zelf een deel van het verhoogde recht voor zijn rekening nemen.

De heeren van Gijn en Dresselhuys ontkenden of miskenen volkomen de betekenis van het feit, dat de buitenlandsche fabrikant of binnenlandsche importeurs in veel gevallen daartoe zullen besluiten.

Thans echter kom ik tot de ernstige vraag aan de heeren van Gijn en Dresselhuys, welke heffing zij (naar hun theorieën) dan wel zouden wenschen om financieel tot bevredigend resultaat te komen. De heeren zijn het met ons eens, dat de begroting moet sluiten; dat alles uit bezuiniging gevonden kan worden, nemen ook zij niet aan. Nieuwe of verhoogde directe belastingen wenschen deze heeren óók niet. Integendeel, ook zij achten de spoedige vermindering van de successiebelasting — om van andere heffingen niet te spreken — noodzakelijk. Hoe willen de heeren tot het gewenschte doel geraken?

Ik waag twee onderstellingen: De heeren verklaarden veel te gevoelen voor een zuiver fiscaal invoerrecht, dus het belasten aan de grens van die artikelen, die in Nederland niet worden vervaardigd, gelijk de heer Dresselhuys ons teekende in het voorbeeld van Engeland.

Is het werkelijk de bedoeling van den heer Dresselhuys, op Engelsche wijze de thee, de koffie, de cacao, de cichorei te treffen met een buitengewoon zwaar invoerrecht? De heer van Gijn sprak van een boodschap aan de kiezers. Laat deze aankondiging dan tevens aan de kiezers worden overgebracht.

Ik weet nog een object voor invoerrecht. In Nederland worden jaarlijks voor tonnen gouds aan kunstmeststoffen ingevoerd: Chilisalpeter, sojakoe, katoenzaadmeel en dergelijke. Zij worden in Nederland niet vervaardigd, het ontworpen tarief laat hen vrij, een prachtig object voor een zuiver fiscaal recht. Ik beveel den heeren aan over belasting dezer producten eens na te denken; het ligt in de lijn hunner theorie. Ik beveel den heeren aan, een dergelijke heffing te organiseren en dat denkbeeld mede te deelen aan de kiezers, vooral aan de landbouwende kiezers, voor wie de heer Dresselhuys zoo ontzettend veel voelt.

Ik moet nu met een enkel woord ingaan op hetgeen de heer Dresselhuys gisteren heeft meegedeeld omtrent het verhandelde in het Nederlandsch Landbouw Comité. De heer Dresselhuys deelde nl. mee, dat men zich in het Ned. Landbouw Comité met algemeene stemmen zou hebben verklaard tegen het ontworpen tarief. Het is de moeite waard om deze zaak eens na te gaan. Het prae-advies van den heer van Welderen Rengers is gedateerd Juni 1924. De juiste datum staat er niet bij, maar in elk geval vóór het verschijnen van het ontwerp-tarief.

8ste VERGADERING. — 17 OCTOBER 1924.

66. Vaststelling eener nieuwe Tariefwet.

(Snoeck Henkemans.)

De heer Bierema: En die noot dan?

De heer Snoeck Henkemans: Ja, ja, de heeren krijgen het volle pond! In een noot zet de heer van Welderen Rengers er bij:

„Nadat het bovenstaande was geschreven, heeft de Regeering de nieuwe Tariefwet ingediend, die zich aanmeldt als een fiscale maatregel. Elke tariefsverhoging, ook die als zuiver fiscaal is bedoeld, werkt beschermend. In hoeverre de tariefsverhogingen der nieuwe wet toelaatbaar zijn met het oog op de handelspolitiek, die voor den landbouw gewenscht is, zal bij de behandeling van ons onderwerp in de Septembervergadering onder de oogen gezien kunnen worden.”

De heer van Welderen Rengers heeft toen, in September zijn redevoering houdende, ook het nieuwe tarief aangeroerd. Het gaat echter niet om de woorden van den heer van Welderen Rengers, maar om de beslissing, door het Landbouwcomité genomen. Welnu, aan het slot van de vergadering zeide de voorzitter van het Landbouwcomité met nadruk:

„Ofschoon wij den heer van Welderen Rengers dankbaar moeten zijn, dat hij zijn meening over die gewijzigde Tariefwet heeft gezegd, kunnen wij toch naar aanleiding van dat gedeelte van zijn rede geen uitspraak doen, omdat, als het Comité een uitspraak doet, deze verband zal moeten houden met de toekomstige besprekingen in de Eerste Afdeling. Als wij straks aan het formuleeren van ons standpunt komen, zullen wij ons uitsluitend moeten beperken tot de twee vraagpunten, welke te voren aan de leden van het Comité bekend zijn gemaakt.”

Toen dan ook ten slotte gestemd werd, werd er gestemd over de vraag: „Zijn in het algemeen beschermende rechten in het belang van ons land- en tuinbouwbedrijf?”, en deze vraag werd met algemeene stemmen ontkennend beantwoord. Maar over de vraag, of het voorgestelde tarief nadeelig zou zijn voor den landbouw, is niet gestemd.

De heer Dresselhuys: Neen, het was het tarief in Nieuw-Zeeland, waar men over sprak!

De heer Snoeck Henkemans: Mijnheer de Voorzitter! Ik denk, dat de heer Dresselhuys zelf in Nieuw-Zeeland was, toen deze zaak behandeld werd!

De heer Dresselhuys: Ik was bij de beraadslaging in het Landbouwcomité. U ook?

De heer Snoeck Henkemans: Dan is het des te erger! Nu de heer Dresselhuys zegt, dat hij er bij was, wordt het onvergeeflijk!

Mijnheer de Voorzitter! Ik kom thans tot een andere belangrijke vraag: Is deze herziening van het tarief, om te komen tot meer opbrengst, noodig voor het financieeren onzer Staatsuitgaven?

Neen, zeggen de V.-D. en S. D. A. P. En zij hebben recht tot dit „neen”. Want zij weten een eigen middel om voor het heden en voor de toekomst ons budget sluitend te maken.

De begrotingen van Oorlog en Marine kunnen het lijden! Weg met leger en vloot, geen man en geen cent! Als er een Europeesch conflict ontstaat, géén mobilisatie, géén bescherming der onzijdigheid. Die er het eerste bij is, pakt ons in en dan moeten de heeren op onzen bodem de zaak maar uitvechten! Het verkeerde daarvan zal spoedig genoeg in het oog springen, als eens werkelijk het gevaar aan den man mocht komen. Maar op hun theorieën en cijfers kunnen de heeren zich baseeren. Op de begroting staat 59 miljoen voor Oorlog en 46 miljoen voor Marine, te zamen 105 miljoen. Daar kon best 2/3 af, dan houden wij nog een aardig politielegertje en politievlootje over. Zoo verminderen de heeren het budget met 70 miljoen. Wat zullen wij ons nu

moeilijk maken over een tariefsherziening, die een onnoozele 15 miljoen opbrengt! Wij kunnen het gansche tarief met zijn 40 miljoen verwachte opbrengst best missen; wij zijn uit den brand!

Mijnheer de Voorzitter! Wij kennen deze redeneering. Het is een geluk, dat de heeren niet zoo dom zijn, als zij zich voordoen. Mochten zij geroepen worden, de Regeeringsverantwoordelijkheid te aanvaarden, dan zal de practijk wel meevallen. Maar in theorie zijn de heeren klaar. Zij hebben geen belastingverhoging noodig. Zij stemmen dus ook tegen verhoging van invoerrecht. Akkoord!

Maar nu de heeren van den Vrijheidsbond. Indien men verworpt het Regeeringsvoorstel tot verhoging der middelen, als men andere middelen, als sterke verhoging der rechten op koffie, thee, cacao, cichorei, enz., niet wenscht, als men pleit voor verlaging der directe belastingen, dan zouden de uitgaven belangrijk naar omlaag moeten. Dan komt men er niet met het machtwoord: bezuiniging, of het nog mooiere: inkrimping van de Staatsbemoeiing. Dan moeten de heeren zeggen, welk stuk van den Staatsdienst zij willen prijsgeven.

Op het lager onderwijs zal, na de krasse maatregelen bij de laatste herziening, wel niet veel meer te bezuinigen zijn. Willen de heeren misschien ons hooger onderwijs aantasten? Het verslag der commissie, eerst onder voorzitterschap van den heer Colijn, later onder voorzitterschap van prof. Lorentz, opent op beteekenende besparing niet veel uitzichten; misschien weet de heer Dresselhuys een beter middel.

Wil men de spaarzamer medewerking van den Staat tot bevordering van land- en tuinbouw en handel en nijverheid nog beperken? Laten de heeren het zeggen.

Moeten de werken tot verbetering van onze waterwegen in Friesland, Drenthe, Overijssel en Limburg of tot drooglegging der Zuiderzee worden stopgezet? Laat men het zeggen.

Wil men beëindigen de Overheidsbemoeiing voor openbare gezondheid, woningverbetering, arbeidsbescherming? Laten de heeren het zeggen.

De Christelijk-historischen wenschen aan de camouflage van de werkelijkheid niet mede te doen. Wij blijven aandringen op de grootste zuinigheid. Voor hetgeen voor een gulden gedaan kan worden, mag geen daalder, ook geen f 1,25, zelfs geen gulden en één cent worden uitgegeven. Als drie diensten vereenigd kunnen worden in één gebouw, mogelijk onder één hoofd, mogen het geen twee gebouwen en twee hoofden zijn. Maar het gaat niet aan, ons volk te bekrimpen in die Overheidsbemoeiing en in die Staatsdiensten, welke onmisbaar zijn tot instandhouding en bevordering van zijn algemeene welvaart en gezondheid en zijn cultureel leven.

Maar als men niet kan aanwijzen, op welke punten men tot beperking kan komen, heeft men niet het recht met de algemeenschap van „beperking van de Staatsbemoeiing” te komen en dan moet men niet denken, dat dat het reddende woord is. Wegneming van de Staatsbemoeiing is in ons ontwikkeld volksleven in vele opzichten niet mogelijk. Dat kost geld. Wij weten het. En wij wenschen met de grootste nauwgezetheid rekening te houden met de financieele draagkracht van ons volk en van elk zijner burgers.

Daarom juist zijn wij vóór deze tariefsherziening. De uitgaven van den Staat komen allen ten goede. Tot de middelen moeten ook allen bijdragen. Wij zijn ten deze het eens met de leer van Pierson, gisteren door den heer van Gijn aangehaald en hiervóór reeds genoemd: naast een goede inkomsten- en vermogensbelasting is noodig een goede verteringsbelasting.

Die vinden wij in deze tariefsherziening en daarom zijn wij er vóór. En als de heeren Dresselhuys en van Gijn ons nu bang denken te maken met hun geroep: „protectionisten, protectionistisch”, dan vergissen de heeren zich.

Toen eergisteren de heer van Gijn een aardigheid wilde zeggen naar aanleiding van de opmerking in één der dagbladen, dat toch ook de rentevoet was verhoogd, merkte hij op, dat er tusschen verhoging van den rentevoet en ver-

(Snoeck Henkemans.)

hooging van het tariefspercentage nog minder verband was dan tusschen verhooging van dat percentage en den aanwas van de Christelijk-historischen in deze Kamer.

Het was misschien aardig gezegd, maar niet ter zake dienende.

Maar als de heer van Gijn zoekt naar verband tusschen den aanwas van de Christelijk-historischen en andere verschijnselen, laat hij dan eens goed letten op de houding, door den Vrijheidsbond aangenomen hier in deze Kamer bij de regeling van onderscheiden vitale volksbelangen.

Ga zoo voort, mijne heeren, tusschen die houding en den aanwas der Christelijk-historischen bestaat dan een onmiddellijk en duidelijk waarneembaar verband.

De aanwas der Christelijk-historischen is bij u in veilige handen.

Neen, Mijnheer de Voorzitter, het voorgestelde tarief is niet protectionistisch. Het is bedoeld als fiscale maatregel en als een technische verbetering, aan welke vier elkaar opvolgende Ministers hun medewerking verleenden. Of deze nieuwe opzet zal voldoen, moet de toekomst leeren, maar ongelukkiger dan het nu is, kan het niet.

De heer Oud deed voorlezing van beschouwingen van een hoog belastingambtenaar, die het bestaande tarief sinds jaren kende, en die zeide: „ja, het bestaande tarief is wel niet volmaakt, maar wij zijn op al die gebreken en lapperijen nu zoo aardig ingeschoten. Laat ons nu toch niets nieuws verzinnen en aldus een sprong in het duister wagen.”

Mijnheer de Voorzitter! Dat is een redeneering als van den man, die woonde in een oud opgelapt huis, waar het aan alle kanten lekte en waar de wind door de kieren woei. Hij had het zoo mooi opgelapt; hier een plank gespijkerd, daar wat asfaltpapier geplakt, het was eigenlijk zonde het oude huis te verlaten.

Mijnheer de Voorzitter! Als men ziet den bundel besluiten, resoluties en aanschrijvingen tot uitlegging en toepassing van het bestaande tarief, dan krijgt men diepen eerbied voor die autoriteit, door den heer Oud aangehaald. Hij moet zijn een man van goede memorie, om dat alles uit elkaar te houden.

Maar om uit de ellende te komen, is nu eenmaal meer noodig dan memorie. Hiervoor zijn noodig durf en een zeker genie. Deze liggen aan het wetsvoorstel ten grondslag. Of werkelijk alle mooie verwachtingen vervuld worden, zullen wij moeten afwachten.

Maar die zóó bang is voor verhuizen, dat hij zich blijft behelpen met het oude, lekkende, bijgelapte huis, komt nooit uit de ellende en blijft zijn leven lang een stumper.

Heb ik dan geen critiek?

Mijnheer de Voorzitter! Zulk een samengesteld werk, bestaande uit 150 posten, elk met de noodige onderdeelen, biedt natuurlijk stof tot critiek. De vragen, waarom dit wel en dat niet, waarom dit 5 pct. en dat 8 pct., rijzen zeker op enkele punten.

Misschien kan de Minister tusschen heden en den dag der beslissing nog enkele onderdeelen herzien. Ik zal mij veroorloven op een vijftal punten te wijzen.

Mijnheer de Voorzitter! Voor enkele posten vind ik het voorgestelde invoerrecht te hoog en ook niet logisch, niet omdat ik 8 pct. protectionistisch zou noemen, maar omdat het artikelen voor volksgebruik betreft, thans vrij, die in hoofdzaak van buiten worden ingevoerd. Ik zal er maar twee noemen: post n°. 25, bronwateren, en post n°. 41, VI, het naaigaren.

Bronwater, thans belast met 50 cent per 100 flesschen en 25 cent per 100 kruiken, zal worden f 4 per 100 flesschen en f 4 per 100 kruiken, een verhooging van 700 pct. en 1500 pct.

Mijnheer de Voorzitter! Een zóó groote verhooging schijnt mij noch als economische maatregel tegenover den handel, noch als sociale maatregel tegenover den verbruiker goed te verdedigen. Ik pleit voor verlaging.

Iets dergelijks geldt voor het naaigaren en het breikatoen, post 41, VI. Thans vrij, en nu voorgesteld ter belasting met 8 pct.

Ook daar zeg ik, uit sociaal oogpunt, is verhooging van

nul tot 8 pct. van een zoodanig volksartikel van algemeen gebruik te hoog. Evenzeer uit economisch oogpunt, tegenover den handel, maar bovendien klemmt hier ook bezwaar uit fiscaal oogpunt.

Klosjes en kaartjes garen worden belast, grootere opmakingen zullen vrij zijn. Bij een recht van 8 pct. moet dat de buitenlandsche fabrikanten verlokken tot maatregelen, ten einde de laatste opmaking en opwinding hier te lande te doen geschieden, om zodoende het hoge recht van 8 pct. te ontgaan.

Bij een recht van 5 pct. zal deze verlokking voor den buitenlandschen fabrikant in veel mindere mate bestaan.

Ik vind ook enkele onlogische uitzonderingen en afwijkingen in het tarief.

Bijv., post 142 stelt belastbaar waschbakken met 8 pct. en post 31 belast closetbakken met 5 pct., maar hebben deze bakken een ietwat anderen vorm en dragen zij den naam urinoirs, dan zijn zij vrij. Dit is zeker een vergissing van den opsteller van dit tarief, die m. i. in post 31 hersteld moet worden. Ook zullen de daar bedoelde instrumenten niet met 5 pct., maar, naar analogie van het geheele tarief, met 8 pct. moeten worden belast.

Een merkwaardigheid, waarop ik den Minister wil wijzen, vindt men bij den post touw, post 41, I en VI.

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb hier 2 kluwens touw en ik ben overtuigd, dat althans de heeren, die iets verder van mij afzitten, zullen denken, dat deze twee kluwens volkomen aan elkander gelijk zijn en hetzelfde geld kosten.

Dit kluwen echter, dat 100 gram weegt, zal worden belast, en het andere kluwen, dat 125 gram weegt, zal vrij zijn.

Elk kluwen of streng, dat meer weegt dan 120 gram, zal vrij zijn van invoerrecht.

Mijnheer de Voorzitter! Dat kan toch niet logisch zijn. Op het oogenblik wordt het touw in den handel gebracht in pakken van 1 K.G., inhoudende 10 kluwens; in den vervolge zal men het in den handel brengen in pakken van 8 kluwens, dan is het vrij. Op die manier ontgaat den Minister alle opbrengst, die hij uit dezen post verwacht.

Ik ben in de gedachte, om hierover in het bijzonder te spreken, gekomen, omdat ik omtrent post 41 heb bepleit een verlaging van het recht op het naaigaren. Waar het mij om de opbrengst van het tarief te doen is, meen ik den Minister den goeden raad te moeten geven het recht op touw niet zoo te laten en alzoo de opbrengst van dat recht cadeau te geven.

Ik geloof, dat aan deze moeilijkheid ware te gemoet te komen, indien het touw en koord overgebracht werd van 41 VI naar 41 I en dat eenvoudig alle touw — behalve het zeer zware, dat ter wille van den landbouw en de scheepvaart natuurlijk door den Minister is vrijgesteld, en alle ééndraads-garen en industriegaren — belast zou zijn.

Mijnheer de Voorzitter! Ik kom nu aan den laatst te noemen post: post 97 II, het papier. Deze post stond in het tarief gesteld op een recht van 8 pct. Ter wille van de dagbladpers heeft de Minister het recht op rotatiepapier verlaagd tot 5 pct. Uit naam van de dagbladpers breng ik den Minister daarvoor dank.

Nu heeft de Minister echter het recht op alle papier op rollen verlaagd tot 5 pct. Daartoe bestond geen aanleiding en daarmede wordt een onbillijkheid begaan tegenover de kleinere handelaars en fabrikanten van winkelpapier en zakken.

De grooten zouden invoeren op rollen en betalen slechts 5 pct. recht.

De kleinen voeren hun papier veelal in op vellen en zullen 8 pct. betalen. Dit is onbillijk.

Ik zou den Minister ernstig in overweging willen geven, post 97 II zóó te wijzigen, dat alleen het rotatiepapier voor de drukpers begunstigd wordt met 5 pct., doch dat alle overige papier blijft op 8 pct.

Als laatste onderwerp moet ik een enigszins moeilijk punt behandelen. De heeren Oud en van Gijn hebben hun redevoeringen aangevangen met uitvoerige financieele beschouwingen. Het scheen wel of wij reeds bezig waren met de behandeling van hoofdstuk I der Staatsbegroting voor 1925.

(Snoeck Henkemans.)

Mijnheer de Voorzitter! Ik zal mij in zoodanige financiële beschouwingen niet te zeer verdiepen, maar toch moet ik nu het algemeen financieel beleid met een enkel woord ter sprake brengen. Ik wensch dat te doen in aansluiting bij een passus in het Voorloopig Verslag, die in de Memorie van Antwoord wordt geresconteerd. Op blad. 21 van het Voorloopig Verslag lees ik:

„Verscheidene leden, die de Regeering gaarne wilden steunen in haar voornemen om een ruimere bate uit het tarief van invoerrechten te verkrijgen dan thans daaruit gevonden wordt, zouden deze ruimere bate in de eerste plaats willen aanwenden tot beperking van de bezuinigingen, die, hoewel aanbevolen tot herstel van het budgetair evenwicht en voorkoming van inflatie, andere noodlottige gevolgen kunnen teweegbrengen. Deze leden dachten hierbij aan de maatregelen, welke ten aanzien van de ambtenaren zijn voorgenomen en die op de werkkracht en den arbeidslust dier ambtenaren onvermijdelijk een neerdrukkenden invloed zullen uitoefenen. De schade, die daaruit voortkomt, zal wellicht veel grooter zijn dan hetgeen aan besparing wordt gewonnen.”

Deze passus is door de Ministers in de Memorie van Antwoord op blad. 10 aldus beantwoord:

„Op het ter sprake gebrachte denkbeeld om de ruimere bate uit het tarief in de eerste plaats aan te wenden tot beperking van bezuinigingen, die noodig zijn geoordeeld om tot herstel van het budgetair evenwicht te geraken, kunnen ondergeteekenden niet ingaan. Zij deelen volkomen de meening van de leden, die opmerkten, dat van terugkomen op voorgenomen bezuinigingen geen sprake kan zijn, zoolang de Staatsbegroting niet sluitend is gemaakt en de druk van sommige belastingen niet is verlicht. Dit laatste toch is een onafwijsbare voorwaarde tot blijvend herstel van den economischen toestand in ons land.”

Mijnheer de Voorzitter! Deze afwijzing van hetgeen in het Voorloopig Verslag op bescheiden wijze aan de Regeering in overweging werd gegeven, moet m. i. berusten op een misverstand.

De ondertekenaars van de Memorie van Antwoord zeggen daar, dat van terugkomen op de voorgenomen bezuinigingen geen sprake kan zijn. Mijnheer de Voorzitter! Terugkomen kan men alleen van hetgeen waartoe reeds besloten is, in sommige gevallen zelfs van hetgeen reeds gedaan is.

Maar die vraag lees ik in het Voorloopig Verslag niet. Beperking van bezuiniging is niet hetzelfde als terugkomen op voorgenomen bezuiniging; het is ten hoogste afzien van nieuwe bezuiniging.

Mijnheer de Voorzitter! Ontkend kan niet worden, dat de financiële toestand van ons land zich heden iets gunstiger laat aanzien dan een jaar, zelfs dan een half jaar geleden.

Dit zegt ons o. a. het overzicht der Rijksmiddelen, juist gisteravond ontvangen.

De opbrengst der middelen over de 9 maanden, van dit jaar verstreken (nieuwe belastingen inbegrepen), overtreft de raming met f 26 249 000. Laat men de rijwielsbelasting er buiten, dan is er nog een overschot van ruim 21 miljoen.

Dit heeft ons toch wel iets te zeggen. Trouwens, ook de Millioenennota heeft ons in deze richting iets, ja zelfs veel gezegd. Met de groote voorzichtigheid, die wij in dezen bewindsman prijzen, werd het vorig jaar ondersteld, dat de middelen over 1925 nog weder zouden dalen met f 24 000 000. Thans zijn echter de middelen over 1925 geraamd op een hogere opbrengst van f 31 000 000 (nieuwe belastingen inbegrepen). Dat geeft dus een verschil van f 55 000 000. Uit het tarief en den verhoogden tabaksaccijns rekent de Minister nog op een opbrengst van f 20 000 000. Als dit alles tot stand komt, is dus het financieel uitzicht verhelderd met een bedrag van f 75 000 000.

Rekenen wij er bij de 10 miljoen, waarmee reeds het vorig jaar, na het verschijnen van de Millioenennota, de

(Snoeck Henkemans e. a.)

raming der middelen werd verhoogd, dan komen wij tot een verbetering van het financieel uitzicht sedert September 1923 met 85 miljoen door verhoogde opbrengst der middelen. Als wij deze cijfers zien en daarbij overwegen, dat, als het tarief tot stand komt, ook de ambtenaren in deze nieuwe belasting hun deel zullen moeten betalen, en dat dezelfde oorzaken, die bijdroegen en bijdragen tot verhooging der middelen, mede voor een deel oorzaak zijn, dat het leven duurder wordt, dan is er toch aanleiding, te overwegen, of ten opzichte der salarissen voor het jaar 1925 niet tot eenige gunstige wijziging in de voorgenomen plannen aanleiding zou kunnen zijn.

De Voorzitter: Ik kan den geachten spreker niet zoo laten doorgaan. Waar de leden van de linkerzijde over het algemeen financieel beleid hebben gesproken, deden zij dat, om te komen tot de conclusie, dat de nieuwe Tariefwet niet noodig is. De heer Snoeck Henkemans echter spreekt over den algemeenen financiële toestand, niet om aan te toonen, dat verhooging van invoerrechten noodig is, maar om de belangen der ambtenaren te bepleiten. De geachte spreker is de behandeling van het punt, waarmee hij thans bezig is, begonnen met de mededeeling, dat het was een moeilijk punt. Het was alsof hij reeds te voren gevoelde, dat ik hem zou tegenstreven bij de uitwerking van dat punt. In elk geval kan ik hem daarmee op deze wijze niet laten doorgaan.

De heer Snoeck Henkemans: Mijnheer de Voorzitter! Ik ben bereid, mij geheel naar uw wensch te gedragen, maar ik mag u toch doen opmerken, dat ik mij strikt houd aan hetgeen in het Voorloopig Verslag en de Memorie van Antwoord is behandeld. Ik zou er geen woord over gesproken hebben, indien die zaak ook niet in de stukken behandeld was.

De Voorzitter: Waar de zaak in het Voorloopig Verslag is besproken, is dit geschied op een geheel andere wijze dan waarop de geachte spreker thans bezig was.

Ik kan die bespreking in elk geval niet toelaten op dit oogenblik.

De heer Snoeck Henkemans: Mijnheer de Voorzitter! Ik mag zeggen, dat ik als lid van de Commissie van Rapporteurs toch wel eenigszins weet, wat de strekking was van den betreffenden passus in het Voorloopig Verslag.

Ik zal echter over deze zaak thans niet verder spreken en het woord ambtenaar niet meer noemen. Alleen wil ik, waar het financieel uitzicht voor het komende jaar toch gunstiger is dan zich liet aanzien, bij de behandeling der loopende begroting en ook later bij de behandeling van zekere wetsontwerpen de Regeering verzoeken, ernstig te willen overwegen, in hoeve het mogelijk zal zijn, om de nadere financiële plannen voor het komende jaar, ook ten opzichte van de bezuiniging, waar zij hier of daar bijzonder pijnlijk zouden treffen, nog eens in nadere overweging te nemen.

De heer van den Heuvel: Mijnheer de Voorzitter! Ik wensch slechts van één zijde dit ontwerp te bezien, en wel wat betreft de economische beteekenis, inzonderheid voor onze land-, tuinbouw- en veehoudersbedrijven.

Het rumoer, buiten deze Kamer, en de gisteren en eergisteren gehouden redevoeringen moeten wel bijna den indruk geven, dat er iets vreeselijks in Nederland aan de hand is. Men kan wel bijna tot geen andere conclusie komen dan dat de tegenwoordige snoode Nederlandsche Regeering, die al zooveel menschen onaangenaam moest bejegenen, in het begin van dit jaar Nederland doorblikte en angstvallig zocht, of er nog een groep was, die ze eens flink te pakken kon nemen, en dat toen haar oog was gevallen op den handel, maar vooral op de boerenbedrijven, om deze, zoo al niet van het leven te berooven, dan toch ernstig in de gezondheid te bedreigen.

Deze teekening is niet overdreven.

(van den Heuvel.)

Wanneer men acht slaat op het rumoer, dat men in sommige landbouwkringen maakt, en zich herinnert de hier gehouden redevoeringen, dan kan men bijna tot geen andere conclusie komen.

Uit de redevoeringen van de heeren Ebels, Hiemstra en de Boer teekenden we toch op de uitdrukkingen: onafzienbare ramp voor den landbouw, onherstelbare ramp, dreigend noodlot, en een aantal van deze jammerklachten meer. Buiten de Kamer drukte de heer van Welderen baron Rengers zich in bloemrijke beeldspraak aldus uit: Met de Tariefwet gaan we al dieper en verder in den put der bescherming.

Het ernstigste van allen deed de heer Dresselhuys.

Aan het slot van zijn rede geleek hij op een, die, alle krachten nog eens bijeenverzamelend, nog een laatste poging deed om te redden voor onze boeren, wat te redden valt, en met de kracht der wanhoop zocht hij af te weren het naderend onheil, door met een doordringenden oproep vrijzinnigen van alle gading met Christelijk-historischen en agrariërs te bezweren om toch niet mee te doen aan den moord op die arme weerlooze boeren en tuinders.

Zóó erg is, naar het oordeel van den heer Dresselhuys, wat staat te gebeuren, dat de totstandbrenging van deze Tariefwet zal zijn de allerzwartste bladzijde in het toch reeds zoo donker levensboek van deze Regeering.

Mijnheer de Voorzitter! Het is om er stil van te worden, zooveel snoodheid en zorgeloosheid bij de Regeering en zooveel warme belangstelling en waakzaamheid bij den heer Dresselhuys! Waarlijk het is tragisch!

Zooveel zal voor ons allen wel vaststaan, dat of de Regeering zeer dwaas handelt, of het verzet, zoo al niet geheel komedie, dan wel sterk overdreven is.

Het is mijn bedoeling met enkele woorden de houding te teekenen, die onze boerenstand tegen deze tariefsherziening heeft in te nemen.

Hoe moet hij die houding bepalen?

Op precies dezelfde wijze als iedere Nederlander, die, behalve het beroep, dat hij uitoefent, verstaat ook burger te zijn van den Nederlandschen Staat. Daaruit volgt, dat hij dezelfde vragen zich heeft te stellen als ieder ander bij het beoordeelen van deze voorgestelde tariefsherziening.

De eerste vraag is dan ook: Is het geld nodig, dat de Minister uit deze herziening tracht te halen? In het door den heer Oud opgeworpen twistpunt omtrent de onnoodigheid van deze 15 miljoen voor het sluitend maken der begrooting zal ik mij niet mengen. Ik heb het geloof, of liever de vrees, dat ze wel nodig zijn. Maar al zou door een hergroepering der cijfers of door het niet beginnen met de storting in het fonds der ouderdomsverzekering de begrooting sluitend zijn, dan is daarmee deze 15 miljoen nog niet overbodig. Immers de saneering onzer Nederlandsche financiën is niet af met de sluitende begrooting, maar eischt, met het oog op onze zich uitbreidende bevolking, een krachtiger kapitaalvorming dan bij de tegenwoordige hoogte en druk der directe belastingen mogelijk is. Vooral de kapitaalvernietigende successiebelasting behoort verminderd te worden. Is dit in het algemeen nodig, inzonderheid voor de landbouwers leidt deze tot zeer schadelijke toestanden.

Allerlei grondbezit wordt verscheurd op deze wijze.

In tal van streken, waar de gronden in bezit waren van oude families en voor redelijke pachten werden verhuurd, waardoor velen een rustig bestaan hadden, is aan dit alles door de tegenwoordige werking der successiebelasting een einde gemaakt.

De gronden moesten verkocht; ze kwamen in handen van allerlei speculanten, die van den bodem heel andere opvattingen hebben dan die oude patriciërsfamilies. Vooral voor den landbouw is vermindering van directe belastingen dringend nodig. De vraag of dit bedrag dus nodig is, kan in ieder geval toestemmend worden beantwoord.

De tweede vraag is dan uiteraard: Welke is de geschiktste vorm? Verschillende bestrijders van dit tarief hebben daarop een zeer gemakkelijk antwoord bij de hand. De Vereeniging van Nederlandsche Werkgevers en de heeren van Gijn en Dresselhuys zeggen kalmweg: het is verkeerd nieuwe lasten op te leggen, ge moet de lasten niet verzwaren, ge moet dit alles verkrijgen door vermindering van uitgaven.

Daar is, behalve misschien de communisten, wel niemand, die deze uitspraak niet beaamt, maar het vreemde is, dat ieder van dit soort bestrijders nalaat aan te geven, waar, na al de bezuinigingen, die reeds zijn aangebracht, dit bedrag kan worden bespaard, en nog vreemder is het, wanneer Staatslieden, gelijk de heer Dresselhuys, voortdurend verzekeren, het moet door besparing, door versobering van den Staatsdienst, terwijl telkenmale, als er geen min of meer automatische besparingen als salarisverlaging, maar als er voorstellen tot versobering aan de orde kwamen, als regel de heer Dresselhuys daartegen was, omdat het net toevallig een verkeerde besparing was.

Waar voorts ieder wel toestemt, dat van een verhooging der directe belastingen geen sprake kan zijn, is de keuze niet groot en moet wel de toevlucht genomen worden tot de indirecte belastingen.

Te meer ligt deze weg voor de hand, omdat sinds 1913 er een zeer belangrijke verandering plaats vond in de verhouding tusschen directe en indirecte belastingen. De heer Vliegen heeft eergisteren wel betwist de waarde van zulk een verband, maar mij schijnt toch een zekere verhouding wel aanbevelenswaardig.

Voor zoover mij bekend, is er niemand, die het gewaagd heeft, daarover een precies cijfer te geven. Dit kan ook uiteraard niet. Wel echter is er een practijk van vele jaren, die geen bepaald verhoudingscijfer geeft, maar toch een streven doet zien, om een vrij overeenkomende verhouding in den loop der jaren te behouden.

Tientallen van jaren zijn de indirecte heffingen steeds tot een 25—30 pct. hooger bedrag geheven dan de directe belastingen. Al heb ik nimmer een speciale verdediging van deze verhouding gelezen of gehoord, het wil er bij mij niet in, dat men zooveel jaren zulk een verhouding heeft bewaard zonder goede economische gronden. In dien betrekkelijk rustigen tijd, waarin men alle gelegenheid bezat en ook gebruikte, om dekking te zoeken voor de telkens nieuwe uitgaven, is men er blijkbaar steeds op uit geweest, de voornoemde verhouding te bewaren. Waar nu de tot 1913 gevolgde methode de voor het economisch leven minst schadelijke geacht werd om de noodzakelijke offers, aan den Staat geplengd, te krijgen, meen ik, dat de Regeering een goede daad deed, om de zeer verstoorde verhouding van 1913 tusschen directe en indirecte belastingen te herstellen. Ook deze tariefsherziening doet zulks slechts ten deele, maar als een stap in de goede richting verdient ze toejuiching.

Blijkbaar gaat de Regeering in haar belastingpolitiek uit van de, naar het mij voorkomt, juiste opvatting, dat de offers, welke de Staat eischt, zoo gering mogelijk moeten zijn en dat deze noodzakelijke offers niet moeten geput worden uit één of weinige bronnen, maar uit een zoo wijd vertakt, als maar mogelijk is, complex van heffingen, die ieder op eigen manier drukken.

Deze veelvormigheid is het beste correctief tegen de eenzijdigheden en onbillijkheden, welke elke heffing voor bepaalde personen en groepen veroorzaakt. Zulk een wijze van belastingheffing is het minst storend en schadelijk voor het economisch leven.

De ook in deze Kamer gemaakte tegenstelling tusschen directe en indirecte belastingen, in dezen zin, dat directe heffingen wel en indirecte niet met de draagkracht rekenen, moet onjuist worden geacht.

Onjuist, omdat lang niet elke directe belasting naar draagkracht werkt; men denke daartoe slechts aan het bekende voorbeeld van den vader met groot gezin, die daarom een groot huis bewonen moet en hoog in de personeele belasting wordt aangeslagen, waartegenover wel staat, maar in onvoldoende verhouding, als men alleen op de draagkracht let, zijn kinderaftrek.

Onjuist is echter de redeneering bovenal, omdat ook indirecte heffingen zeer wel toelaten, rekening te houden met de draagkracht. Wanneer hierbij de regel wordt gevolgd: eerste levensbehoeften vrij, betrekkelijke weeldeartikelen matig belast en absolute weeldeartikelen zwaarder, dan wordt hierdoor op even sterke wijze met de draagkracht gerekend als bij vele directe heffingen.

8ste VERGADERING. — 17 OCTOBER 1924.

66. Vaststelling eener nieuwe Tariefwet.

(van den Heuvel.)

Al is bij dit ontworpen tarief deze onderscheiding niet aangenomen, wat technisch wellicht onuitvoerbaar zou zijn, wanneer men de tariefposten nagaat, blijkt toch, dat practisch deze regel voor een groot gedeelte verwerkelijkt is, ondanks de andere onderscheiding, die is aanvaard voor het belasten der artikelen.

Behalve een paar huishoudelijke artikelen, zijn eerste levensbehoeften vrijgesteld gebleven, ook in dit nieuwe tarief.

Overigens doet dit verzet tegen belasting op verbruiksartikelen toch zeer zonderling aan bij hen, die, wanneer ze optreden als bestuurders van groote steden, een taak, die in het klein overeenkomst heeft met bestuur des Lands, niet slechts oogluikend toelaten, maar opzettelijk verdedigen baten uit bedrijven, die afleveren eerste levensbehoeften, als water, gas of electriciteit.

In tegenstelling met het gros der artikelen, waarover het gaat bij deze tariefsherziening, is daar geen sprake van lastenverdeeling naar draagkracht, terwijl dit practisch met de meeste invoerrechten wel het geval is.

De voorstelling, dat de minst draagkrachtige bevolking het meest zou betalen in een verhooging van de tarieven, is onjuist, omdat de artikelen, welke het overgrootste deel van die gezinsuitgaven uitmaken, juist niet worden getroffen.

Wanneer men tot indirecte heffingen zijn toevlucht moet nemen, staat men eigenlijk alleen voor de keus tusschen verhooging der accijnzen en die der invoerrechten.

Onbegrijpelijk komt mij de voorkeur voor, die velen ook thans nog voor de accijnzen schijnen te hebben.

Deze voorkeur is toch wel zeer verdacht.

Verhooging der accijnzen heeft zeker duurder worden van het leven ten gevolge, met al de gevolgen, die men daarvan schildert, terwijl dit met verhoogde invoerrechten niet steeds het geval behoeft te zijn. Dit alles, omdat de een of andere industrie misschien iets beschermd zou worden.

Zoo fanatiek zijn de Nederlandsche vrijhandelaars, dat zij door accijnzen zeker duur wordend leven zouden verkiezen boven invoerrechten, die wellicht slechts ten deele dit gevolg hebben.

Het schijnt, dat men protectie het grootste kwaad en vrijhandel het hoogste goed acht.

Treffend was de uitroep van den heer Oud eergisteren, toen hij, sprekend van enkele artikelen, die men misschien hier te lande verpakken zou, uitriep, verontwaardigd of verbaasd, in ieder geval met verheffing van stem: Daar zal nog een bloeiende verpakkingsindustrie ontstaan. Alsof dat de grootste ramp zou wezen, die Nederland treffen kan!

Ieder schijnt op zijn beurt beschermd te mogen worden, behalve de Nederlandsche industrieën.

Is nu deze voorgestelde tariefsverhooging protectionistisch of niet?

Ik waag niet, daarop een antwoord te geven. Zij is in ieder geval zoo niet bedoeld. De waardeloosheid, die velen aan die bedoeling toekennen, kan ik niet deelen, omdat deze wel van belang is, omdat in die bedoeling de grens en rem ligt. Een protectionistisch gewijzigd tarief kent geen begrenzingen, heeft het gevaar steeds verder te gaan, terwijl een fiscale herziening in de financieele omstandigheden de afdoende begrenzing heeft.

Eer dat op grond van onbedoelde bescherming van dit nieuwe tarief hiertegen verzet aangeteekend moet worden, dienen eerst vast te staan eenige andere dingen.

Na de vraag, of er in dit tarief eenige protectie is, komt die, of deze, zoo ze op zich zelf al ongewenscht geacht moet worden, ook afkeuring verdient, terwijl men daarna zich af heeft te vragen: indien protectie, in welken vorm ook, steeds ongewenscht is, is er dan nog genoegzame grond tot afwijzing, omdat slechts als nevenwerking van dit tarief eenige protectie optreedt?

Elke poging van de Regeering om 15 miljoen binnen te krijgen, heeft, behalve de gewone bezwaren, op welke manier men ze ook binnen wil halen, altijd eenige nevenwerkingen, die op zich zelf door ieder onjuist en verkeerd worden geacht. Verhooging van accijnzen verhoogt de duurte, wat

ieder op zich zelf ongewenscht vindt; werkt voorts ontduikingen in de hand, wat ook ieder verkeerd acht. Zware directe belastingen verhoogen evenzeer de duurte en kunnen in bepaalde gevallen leiden tot kapitaalsvernietiging.

Behalve de bezwaren, die men in hoofdzaak tegen belastingen van allerlei soort kan aanvoeren, is er ook bij elke belasting een nevenwerking, die dikwijls verkeerd is.

De protectie van dit nieuwe tarief, zoo deze er inderdaad is, is hoogstens een bijkomende factor, die boven ander soort nevenwerkingen vóór heeft, dat ze ook nog wel eens iets goeds kan uitrichten.

Op grond van dit alles meen ik, dat de Regeering door voor de resteerende bijdragen tot herstel onzer Staatsfinanciën het oog te laten vallen op het tarief voor invoerrechten, daarmee heeft gekozen den voor ons volk, den ook voor onze landbouwende bevolking minst schadelijken weg.

Indien men tegen hetgeen ik aanvoerde mocht opmerken, dat daar weinig specifiek agrarisch in is, dat het gewoon burgerlijk antirevolutionnair is, stem ik dit toe. Maar dat komt, omdat ook de bezwaren zeer weinig specifiek agrarisch hebben en gewone liberale kost zijn! Ik zie ook niet in, waarom de landbouw reden zou hebben hier bijzonder zich tegen te weer te stellen. Dit schijnt mij onjuist gezien. Daartoe wil ik de speciale agrarische bezwaren, welke men in het algemeen aanvoert, even bezien.

Die bezwaren zijn in hoofdzaak drieërlei:

1°. de landbouw wordt in onderscheiden tariefposten zwaarder belast, krijgt zelf niets, heeft er dus niets dan schade van;

2°. deze tariefsverhooging zal het leven en de productiekosten duurder maken en daardoor benadeelen het boerenbedrijf;

3°. deze verhooging van invoerrechten levert gevaar op voor onzen export.

Wat het eerste betreft: het zwaarder belasten van zuivere landbouwposten, dit bezwaar geldt voor alle andere bedrijven ook. Voor onze plattelandsbedrijven zijn er slechts enkele posten, die hieronder vallen. Hoog heeft men dit opgezet, maar daar blijft weinig van over. De schriftelijke landbouwspecialiteit van de S.D.A.P., de heer van der Sluis, heeft het heele tarief doorgezwoegd en in het heele tarief 3 posten gevonden, den landbouw betreffende, die zwaarder werden belast. Als hij goed gezocht had, waren er wel een paar meer, maar de grievenooft op dit punt is zóó klein, dat de mondelinge landbouwspecialiteit van de S.D.A.P. er wijselijk in deze Kamer maar over zweeg, althans als algemeene grief.

Het tweede bezwaar, dat men aanvoert: het duurder worden der productie, is ook al weer iets, dat alle bedrijven geldt. Alleen kan worden toegestemd, dat de landbouw dit iets moeilijker kan dragen, omdat dit bedrijf geen afwenteling van kosten kan doorvoeren. Deze is ook in andere bedrijven niet zoo eenvoudig te volbrengen als men dit wel eens voorstelt, maar hier kan dan toch iets van dien aard wel eens geschieden.

In beschouwingen over den omvang van dit duurder worden zal ik mij niet verder begeven. Alleen schijnt mij de redeneering van den heer Lovink, die aantoonde dat duurte niet zoo eenvoudig is te becijferen en te voorspellen als men deze dagen wel eens hoort, heel wat verstandiger dan de Zweedsche becijfering van den heer Dresselhuys, die ons wilde doen gelooven, dat elke gulden invoerrecht $2\frac{1}{2}$ andere uit den zak zal halen.

Het staat volstrekt niet vast, dat de gansche opbrengst der tariefsherziening door Nederland wordt opgebracht, omdat waarschijnlijk tal van importeurs voor het behoud van hun afzetgebied wel genoodzaakt zullen zijn een deel van het tarief voor hun rekening te nemen.

In ieder geval, het bewijs van een verband tusschen hooge invoerrechten en duur leven is nooit geleverd. Het tegendeel is wel dikwijls gezien.

Duitschland, België en Frankrijk hadden vóór den oorlog veel hooger tarieven dan in ons land en toch was het leven hier duurder.

Maar wat hier bovenal dit duurtegeroep zoo nietszeggend

(van den Heuvel.)

doet zijn, is, dat elke andere wijze van heffing, hetzij door directe belastingen, hetzij door accijnzen, zeker ten gevolge heeft een verhooging der duurte en het bij de invoerrechten slechts waarschijnlijk, niet zeker is.

Het laatste bezwaar ten slotte, en dat is een specifiek agrarisch bezwaar, is, dat een wijziging onzer tarieven zoo gevaarlijk is voor onzen export.

Hoe men nu met zooveel nadruk dit hier elk oogenblik, ook in deze Kamer, durft te zeggen, is mij een raadsel. Ik zou er nog iets van begrijpen, als de toestand zoo was, dat we op dit oogenblik in alle of bijna alle landen de meest conciliante houding ontmoetten voor onze exportproducten. Maar ieder, die eenigszins op de hoogte is, weet, dat zulks niet het geval is. Niettegenstaande Nederland zich steeds als een lam, als een economisch weerlooze, heeft gedragen, wordt de invoer van onze producten in een massa landen zeer ernstig bemoeilijkt. Niet alleen door groote en machtige landen, maar zelfs door veel kleinere landen, als Tsjecho-Slowakije. Indien de heeren dit niet zoo precies weten, laat men het dan eens vragen aan onze zuivelexporteurs naar Spanje, waar men voor eenigen tijd de rechten aanzienlijk heeft verhoogd; aan die naar Zwitserland, waar men van onze producten hooger rechten heft dan van de Duitsche, niettegenstaande wij hier veel minder invoerrechten heffen dan Duitschland; vraag het aan onze bollenkweekers, hoe men in Zweden ons product treft; vraag het onzen Boskoopers, hoe men in Amerika den plantenziektenkundigen dienst te hulp roept, om hun producten te weren. Zie op wat gebeurt met onze afgesneden bloemen in België en laat de heer Dresselhuys zich eens herinneren de vraag van een der aanwezigen, toen hij sprak voor de afdeling Aalsmeer van den Vrijheidshond, of onze Regeering er niets aan kon doen, dat de Fransche Regeering, zoodra ze de heerschappij weer kreeg over den Elzas, den invoer van Nederlandsche snijbloemen verbood, en laat hij zich ook eens herinneren het antwoord, dat hij gaf. Onbegrijpelijk schijnt mij, hoe een buitenlandse Regeering nu iets vijandigs kan zien in hetgeen wij thans zouden doen. Zoolang wij blijven beneden of gelijk met het buitenland, kan men daarin geen vijandelijke houding zien. Bovendien, alle maatregelen van buitenlandsche Regeeringen, in 't verleden en in de toekomst, werden of zullen beïnvloed worden niet door vriendschap of vijandelijk gevoel, maar alleen door het inzicht der betrokken Regeeringen in de belangen van hun eigen onderdanen.

Overheerscht het consumentenbelang in die landen, dan zal een tegemoetkomende houding worden aangenomen; is er gebrek aan iets, men zal den invoer zoeken te bevorderen; wenscht men eigen product een voorsprong te geven, dan werpt men belemmeringen op. Dit alles zal zoo blijven en een wijziging van ons invoerrecht zal daarin niet de minste verandering brengen.

Mijn conclusie ten opzichte van dit wetsvoorstel is, dat het van alle wegen, om de benodigde millioenen te krijgen, de minst schadelijke is, dat de bezwaren van land- en tuinbouw schrikkelijker overdreven worden en dat de aanneming van dit wetsvoorstel is een landbouwbelang in dezen zin, dat het groote primaire boven alles uitgaande landbouwbelang is: gezonde Staatsfinanciën, en dat dit ontwerp daartoe de minst schadelijke weg is. Zoo denkt ook een zeer groot gedeelte van de Ned. landbouwbevolking er over, al komt dit in deze Kamer maar spaarzaam tot uiting. Wanneer een aantal landbouworganisaties zich niet verzetten tegen dit tarief, dan is dat niet om politieke redenen, zooals de heer Dresselhuys insinuerde (hoe komt hij er toch toe om direct politieke redenen te onderstellen bij die nuchtere, zakelijke landbouwers), maar dan is dat, omdat zij vertrouwen hebben in deze Regeering, omdat ze wel vele bedillers zien van het werk dezer Regeering op hun vergaderingen, maar nooit iemand, die wat beters weet. En die boerenbevolking heet wel dom bij velen, maar in het onderscheiden der geesten hebben zij het verder gebracht dan menige andere categorie Nederlanders.

Zij snappen het zoo goed, dat die aandoenlijkheid van den heer Hiemstra met het lot der boertjes zulke apenkool is, want zoodra er een product is, dat een beetje duur wordt

en hun gelegenheid geeft op adem te komen, staan hij en zijn partijgenooten gereed, om door uitvoerverboden hun die kans van op adem te komen te ontnemen.

Zij snappen het zoo goed, dat het wel mooi klinkt, als de heer Dresselhuys vertelt: niet door verhooging der lasten, maar door vermindering der uitgaven moet het in orde komen, maar zij begrijpen, wat dit waard is, omdat voorstellen tot vermindering van uitgaven steeds verzet bij hem ontmoeten.

Onze boerenbevolking, voor zoover deze ontkomen is aan den greep der z.g. neutrale oftewel liberale landbouworganisatie, die haar langen tijd heeft opgevoed in onjuiste economische dogma's en vooroordeelen, staat tegenover dit wetsontwerp zooals elk ander Nederlander, die meent, dat herstel van onze Staatsfinanciën van het grootste belang is. Het is er natuurlijk niet geestdriftig voor gestemd. Wie is dit wel bij verzwaring van lasten? Maar als noodzakelijk onderdeel voor de gezondmaking onzer financiën denkt het over deze zaak als alle andere Nederlanders, die dit belang inzien: het kan niet anders, het moet, iets beters zien we niet.

Wat het tarief zelf betreft, wilde ik bij eenige onderdeelen een enkele opmerking maken, maar het schijnt mij beter dit te doen bij de behandeling der artikelen. Slechts één algemeene opmerking. De Regeering wil wel voldoen aan het verlangen van handel en industrie, om te worden opgenomen in de Tariefcommissie, maar waarom ook niet de landbouwers? In de Memorie van Antwoord worden in één adem genoemd: arbeiders, consumenten en land- en tuinbouwers. Nu is daartusschen, wat het werk van de Tariefcommissie betreft, eenig verschil. Ik kan met den schrijver van de Memorie van Antwoord akkoord gaan, dat het hier niet gaat om belangen zelf, die behartigd moeten worden in die Tariefcommissie, maar om de technische uitvoering van het tarief en om de warenkennis. Nu komt het mij voor, dat er een aantal producten zijn, waarvoor het van belang is, dat de jurisprudentie, die groeien zal als gevolg van de uitspraken, ook beïnvloed zal worden door hen, die in landbouwaangelegenheden deskundig zijn. Het schijnt mij toe, dat daartoe meer aanleiding is dan voor het opnemen van vertegenwoordigers van den Middenstands- en Nijverheidsraad, omdat die in de Kamers van Koophandel al vertegenwoordigd zijn.

Mijnheer de Voorzitter! De overige opmerkingen, die ik heb te maken, betreffen kleine zaken, die ik liever bij de afzonderlijke artikelen zal maken.

De Voorzitter: De heer Hiemstra heeft het woord gevraagd voor een persoonlijk feit.

De geachte afgevaardigde moet, alvorens ik hem daartoe het woord kan verleenen, volgens het Reglement van Orde eerst summier aanduiden, waarin dat persoonlijk feit bestaat.

De heer Hiemstra: Dat persoonlijk feit bestaat hierin, dat de heer van den Heuvel mijn bemoeiingen ten aanzien van de kleine boeren heeft genoemd: apenkool.

De Voorzitter: Het woord is aan den heer Hiemstra.

De heer Hiemstra: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil tegen deze insinuatie opkomen.

De Voorzitter: De geachte afgevaardigde mag niet spreken van insinuatie.

De heer Hiemstra: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil dan tegen die voorstelling opkomen. Het blijkt wel, dat de geachte afgevaardigde zich zwak heeft gevoeld, anders zou hij het niet noodig hebben geacht, dat woord te gebruiken. Ik wil vooropstellen, dat, als ik in deze Kamer spreek, ik dat doe met ernstige bedoeling en als ik tracht de belangen van de kleine boeren te dienen, ik dat eveneens doe met een ernstige bedoeling. Ik kom er tegen op, dat door den heer

(Hiemstra e. a.)

van den Heuvel de gedachte wordt gewekt, alsof dat komediespel is, en ik hoop, dat hij geneigd zal zijn, zelf zijn vlegelachtige manier van optreden te desavoueren.

De heer van den Heuvel: Mijnheer de Voorzitter! Als ik deed als de heer Hiemstra, dan zou ik kunnen beginnen met het woord te vragen voor een persoonlijk feit. Ik zal dat echter niet doen. Ik ben bereid het woord „apenkool” te veranderen in „roode kool”.

De heer Hiemstra: Mijnheer de Voorzitter! Ik zal er niet veel meer van zeggen. Ik had werkelijk gedacht, dat de heer van den Heuvel gevoeld zou hebben, dat hij dat woord moest terugnemen. Hij beklaagt er zich nu over, dat ik zijn optreden „vlegelachtig” genoemd heb, maar dat is lang zoo erg niet als wanneer men zegt, dat hetgeen men hier zegt niet ernstig bedoeld is. Ik had dus verwacht, dat de heer van den Heuvel groot genoeg zou zijn, om het in te trekken. Uit zijn antwoord blijkt echter niet, dat hij het intrekt. Daar is natuurlijk niet veel aan te doen. Als iemand te klein is, om een beschuldiging in te trekken, waarvan hij zelf moet voelen, dat zij onjuist is, dan kan ik hem niet grooter maken.

De Voorzitter: Ik verklaar het incident hiermede gesloten.

De algemeene beraadslaging over het ontwerp van wet wordt voortgezet.

Mevrouw Bakker—Nort: Mijnheer de Voorzitter! Door verschillende sprekers, die mij zijn voorgegaan, zijn op uitnemende wijze aangetoond de overwegende bezwaren tegen de verhooging van invoerrechten, zoowel voor den handel, nijverheid en landbouw, als scheepvaart, alsook voor het algemeen belang. Zij hebben ook duidelijk gereleveerd hoezeer dit hooger optrekken van de nationale grensmuren het internationale vriendschappelijk verkeer belemmert en een gevaar kan worden door vermeerdering van wrijvingspunten met andere volken.

Wij leggen nieuwe belemmeringen in het verkeer tuschen de volkeren, en dat in een tijd, dat een nieuw hoopvol streven naar internationaal vreedzaam verkeer baan breekt.

De heer Snoeck Henkemans heeft als eerste vraag gesteld: wat bedoelt de Minister met dit voorstel? Ik geloof, dat het juist is allereerst te vragen: welke gevolgen zal dit wetsvoorstel voor ons volk hebben, als het wet wordt? Ik meen, dat de bezwaren voor het algemeen belang, zooals ze door den heer Oud zijn geopperd, tegen deze zoogenaamde technische herziening van het tarief juist en gegrond zijn. Doch het is niet om in herhalingen te treden, dat ik het woord in dezen heb gevraagd.

Het scheen mij onjuist, als alleen mannen zouden protesteeren tegen dit ontwerp, dat toch ook zoozeer de belangen schaaft van een overgroot deel der vrouwen, en wel van de huisvrouwen met een kleine beurs. Helaas, thans behoort de meerderheid der huismoeders meer of minder tot deze categorie.

En ik denk aan de vrouwen van arbeiders, wier loonen naar beneden geschoefd worden, aan de ambtenaarsvrouwen, wier mannen een vermindering van salaris van 20 pct. en meer hebben moeten aanvaarden. Ook denk ik aan de vrouwen van onderofficieren, van wier inkomen zelfs 30 pct. dreigt te worden afgenomen. Maar bovenal denk ik aan de nog zwaarder met zorgen overladen huisvrouwen, wier mannen in vrije beroepen door de malaise broodeloos zijn geworden, en aan de huisvrouwen der werklozen.

Deze tariefsverhoging verzwart zelfs het budget der allerarmsten. Ook hun schamele levensbehoeften, wat betreft kleeren, huisgerei, zelfs het voedsel der armen, o. a. gezouten en gerookt paardenvleesch, dreigen duurder te worden door de voorgestelde tariefsverhoging.

Het is reeds herhaaldelijk vóór mij uitgesproken, dat deze tariefsherziening den prijs van tal van levensbenoodigheden

(Bakker—Nort.)

zal verhoogen en opnieuw die gezinnen zal belasten, welke thans reeds met de grootste moeite rondkomen, en voor wie elke verhoging van levensonderhoud beteekent: verzwaring van zorgen en nieuwe ontberingen.

Ik weet wel, dat in *De Nederlander* een berekening heeft gestaan, dat die verhoging voor elk gezin van 5 personen slechts op 20 cent per week zou komen. Maar ik denk, dat die berekening niet juist is, want daarnaast staat er een van prof. Verrijn Stuart, die de verhoging van de lasten voor ons volk schat op 40 à 50 millioen. *De Nederlander* zal zich herinneren, dat zelfs grooter financieele specialiteiten zich hebben vergist, en dat zelfs de Minister van Financiën herhaalde malen in zijn berekening heeft gefaald. Ik kan dus de berekening van *De Nederlander* niet als juist accepteren.

Herhaaldelijk is hier met medelijden gesproken over den zwaar belasten huisvader met een gezin van 5 kinderen, die, alvorens hij een korst brood voor zich zelf heeft, gemiddeld f 700 in allerlei vormen van belasting aan den fiscus heeft af te dragen.

Als pendant wil ik daartegenover stellen de overbelaste huismoeder, die, worstelend met een tekort aan huishoudgeld, zich uitslooft om aan alle leden van het gezin behoorlijk voedsel en kleeding te verschaffen.

Dit keer is het niet de beroepsarbeidster, doch de stille huisvrouw, die door de daad der tariefsverhoging dezer Regeering zwaar wordt getroffen, al verkondigt deze in woorden luidkeels haar lof.

Deze Regeering is voor de vrouwen wel een zeer hardhandige leermeesteres in de politiek. Telkens dwingt ze door slagen ook de meest onverschillige Staatsburgeres tot belangstelling in de politiek. Thans zullen de huismoeders in haar huishoudgeld de funeste gevolgen van deze tariefsverhoging ondervinden. Naarmate haar gezin grooter en haar beurs kleiner is, des te harder zullen de gevolgen in deze voor haar en haar gezin zijn.

Deze lasten zullen toch, zooals de meeste indirecte belastingen, geenerlei rekening houden met de draagkracht van dengeen, die ze heeft te betalen.

Moge ook als regel de man de kostwinner zijn, het is toch de taak der huisvrouw om voor het huishoudgeld zooveel mogelijk voor zoo weinig mogelijk voor het gezin te verwerven. Zij is voor de behoeften van het dagelijksch leven de voornaamste koopster van toonbankartikelen, d. w. z., volgens de Memorie van Toelichting, die artikelen, die zonder verdere bewerking voor het gebruik gereed zijn, al breidt dan ook de Regeering de toonbankartikelen uit tot de ongewone grenzen van doodkisten, closets, enz., artikelen, die het gewone budget der huisvrouw niet zullen verzwaren. Het is de huismoeder, die, zooals de Minister van Financiën in het groot voor de Staatshuishouding, in het klein voor het huishoudelijk budget een sluitende begroting moet maken. Dat wil in deze tijden, nu schier in elk gezin de inkomsten van den huisvader zoo sterk zijn verminderd, zeggen, dat ook het overgroot deel der huisvrouwen weer, als de Minister van Financiën, moeten bezuinigen. Maar zij moet dit doen door inkrimping der uitgaven, meest tot het allernoodigste. Zij kan immers niet, zooals de Minister van Financiën, nieuwe bronnen van inkomsten aanboren. Zij kan aan de leden van haar gezin geen nieuwe lasten opleggen, gelijk de Minister van Financiën dit heeft gedaan door aan de leden onzer Staatsgemeenschap nieuwe belastingen op thee, rijwielen, tabak, enz. op te leggen, gelijk Zijn Excellentie thans weer met de Tariefwet aan het volk nieuwe lasten oplegt. Hoe zou zij dat kunnen? Ik denk b. v. aan een gezin, dat ik ken. De vader is als ambtenaar wegens overcompleet afgevoeld, dus op wachtgeld gesteld. De oudste zoon, met groote financieele opofferingen der ouders in Delft klaargekomen als ingenieur, loopt rond, kan zelfs, ondanks de verkregen bekwaamheid, geen eenvoudig baantje machtig worden. De dochter, opgeleid tot onderwijzeres, kan zelfs als assistente, door het overgroot aantal sollicitanten naar die slecht betaalde functie, niet worden geplaatst. De jongste kinderen gaan nog op school en vragen voor hun opvoeding belangrijke offers.

(Bakker—Nort.)

Dit is een voorbeeld uit vele.

Hoe zal die huisvrouw, ondanks de stijgende duurte, van den veel geplaagden huisvader verhooging van huishoudgeld kunnen verwachten?

Ik zou dat voorbeeld met vele andere kunnen aanvullen. Ik denk bijv. aan het gezin van den man uit het vrije beroep, die zonder wachtgeld op straat is komen te staan, en aan de gezinnen van werklozen, waarvoor de uitkeering ternauwernood voldoende is om in de eerste behoeften te voorzien.

En toch zijn er in elk gezin posten, die onverbiddelijk moeten worden betaald. Ik noem slechts huishuur, belasting, schoolgeld, doktersrekening, enz. De huisvrouw zal, rekening houdend met het verminderd inkomen van den man en verhooging voor het levensonderhoud, trachten te bezuinigen op voedsel en kleeven van het gezin. En daar komt thans de Regeering op het allerongelukkigst oogenblik voor het overgroot deel der Nederlandsche gezinnen met haar verhooging van invoerrechten, waardoor het gansche leven nog weer duurder zal worden.

Door de deskundige sprekers, die aan mij zijn voorafgegaan, is duidelijk aangetoond, dat wij niet alleen zullen moeten opbrengen de verhooging van invoerrechten op buitenlandsche producten, maar dat daarbij zal komen de verhoogde accijns voor de binnenlandsche fabrikaten.

Een onverwachte en onnoodige winst voor onze industrie, en te gelijker tijd een zware last voor het overige Nederlandsche volk.

De huisvrouw met het beperkt huishoudgeld zal tot haar schrik gewaar worden, dat stuk voor stuk, dat ze in den winkel koopt, zelfs de allereenvoudigste levensbenodigdheden, als b.v. borstels, kleeckloppers, Maggiblokjes, duurder worden, misschien zelfs veel meer dan gemotiveerd kan worden door de verhooging van invoerrechten. Laat ik enkele voorbeelden noemen.

Als ze om te bezuinigen in plaats van versch inlandsch vleesch bevroren buitenlandsch vleesch of, nog eenvoudiger, gerookt of gezouten paardenvleesch wil gebruiken, dan vindt ze daar den Minister van Financiën op haar weg, die deze producten door zijn technische herziening duurder maakt.

Wil een andere huisvrouw haar personeel inkrimpen en bezuinigen door de wasch in huis te doen in plaats van naar buiten te zenden, opnieuw staat daar, als met een dreigend zwaard, de Minister van Financiën, die de aanschaffing van de benodigde werktuigen voor den waschmangel, waschmachine, enz. treft met zijn verhooging van tarief.

Ik herinner hier aan het woord van den heer van Gijn, die gemeend heeft, dat het wetsontwerp een beleediging zou zijn voor de huisvrouw, omdat er door de wetgeving wel rekening wordt gehouden met de groote producenten, maar de vrouw door haar als economische non-valeur wordt beschouwd, voor wie al wat zij noodig heeft voor haar bedrijf, getroffen wordt door het tarief.

Wil de huisvrouw, ook weer om te bezuinigen, de kleeven voor haar gezin zelf maken, in plaats van die klaar te koop, ook zij vindt den Minister van Financiën, eveneens met verhoogd tarief, tegenover haar. Zij kan ook aan den fiscus niet ontvluchten. Hij bedreigt haar met verhooging van de prijzen van manufacturen, garen en band, naaimachines, enz. Hoe ze ook peinst en zint, ze ontkomt niet aan den greep van de schatkist, die als een veelarmige polyp zich over alles van het huishouden uitstrekt.

Mijnheer de Voorzitter! Ik maak me weinig illusie, dat ons protest tegen de wijziging van handelspolitiek en tegen verhooging van lasten zal baten. Toch hoop ik, dat de Minister ten minste zal meegaan met het voorstel om voor de minst draagkrachtigen de invoerrechten op de noodzakelijkste levensbehoeften te verlagen. Daarom heb ik eenige amendementen voorgesteld, om althans te trachten op de simpele dingen, die in de gezinnen met beperkte middelen worden gebruikt, het invoerrecht minder drukkend te maken. Er zal zeker bij de behandeling der artikelen gelegenheid zijn, deze nader te bespreken.

(Bakker—Nort e. a.)

Ik wil er thans alleen op wijzen, dat ik meen, dat de Minister van Financiën zeker geen bezwaar kan hebben tegen deze amendementen. In de Memorie van Toelichting wordt verklaard, op bladz. 7, dat:

„Bij het uitwerken van de beginselen van dit ontwerp is vastgehouden aan het streven van de tariefwetgevers van 1862 en 1877, om algemeene voedingsmiddelen en artikelen welke verband houden met de voortbrenging, of welke uitsluitend of zoo goed als uitsluitend worden gebruikt door den minder kapitaalkrachtige, niet aan invoerrecht te onderwerpen.”

Waar de door mij voorgestelde amendementen strikt vallen onder de in de Memorie van Toelichting genoemde artikelen, meen ik, dat de Regeering niet vijandig kan staan tegen deze amendementen.

Mijnheer de Voorzitter! Waar ik thans als huisvrouw voor de huisvrouwen een beroep heb gedaan om den levensstandaard niet duurder te maken, wil ik bij deze gelegenheid ook wijzen op het adres van de Nederlandsche Vereniging van Huisvrouwen en op het adres van den Coöperatieven Vrouwenbond.

Zij voorzien, dat aannemen van dit wetsontwerp tot een verhooging van prijzen zal leiden bij allerlei artikelen, die dagelijkse levensbehoeften zijn.

Ik wil hier ook de aandacht vestigen op de tegenovergestelde meening van den heer Snoeck Henkemans. Zijn voorbeeld, dat nl. de verhooging van de belasting op de thee niet geleid heeft tot de verhooging van den theeprijs, is echter niet gelukkig. Ik ben er van overtuigd, dat hij zeer veel verstand zal hebben van sommige andere artikelen, maar ik meen, dat hij met de prijzen van de huishoudelijke artikelen minder op de hoogte is dan wij, huisvrouwen. En elke huisvrouw kan u dadelijk zeggen, dat onmiddellijk na de verhooging van de theebelasting de prijs van de thee naar boven is gegaan.

De Nederlandsche Vereniging van Huisvrouwen wijst er in haar adres op, dat:

„door de verhooging van invoerrecht de artikelen duurder worden en dit zullen de verkoopers niet voor hun rekening nemen.

Ieder van hen zal den verhoogden last op den ander verhalen en ten slotte krijgt de verbruiker dezen last te dragen. Hij krijgt dien echter in veel zwaarder mate te torsen dan de verhooging van het invoerrecht bedraagt, omdat bij dergelijke afwentelingen van lasten op anderen de te dekken meerdere kosten door ieder der schakels tusschen voortbrenger en verbruiker in zeer vele gevallen naar boven worden afgerond.

Bovendien bestaat er groot gevaar, dat de prijzen der artikelen, welke in 't binnenland worden gemaakt, tengevolge der stijging van de buitenlandsche artikelen ook zullen worden verhoogd, is in deze tijden uit een sociaal oogpunt voor ieder hoogst bedenkelijk.”

Zij dringen dan ook aan op verwerping van dit ontwerp.

Mijnheer de Voorzitter! Mijn bezwaren tegen dit ontwerp zijn velerlei. Ik meen, dat door aanneming het algemeen belang geschaad zal worden. Doch ook het feit, dat de lasten voor de huisvrouw, die reeds gebukt gaat onder zorgen, nog weer verzwaaard zullen worden door dit tarief, maakt, dat ik mijn stem niet zal kunnen geven aan dit ontwerp.

De heer Hermans: Mijnheer de Voorzitter! Een van mijn partijgenooten zal het woord voeren over de financiële teekenis van dit wetsontwerp. Daarom bepaal ik mij tot de sociale en economische quaesties, die hierbij zijn ter sprake gebracht.

Wanneer van dit wetsontwerp niet alleen de bedoeling, maar ook de gevolgen uitsluitend fiscaal zouden zijn; wanneer het dus alleen zou leiden tot verzwaring van den belastingdruk, zonder rekening te houden met verschillen van draagkracht, dan zou het ook bij mij op ernstige bezwaren stuiten.

8ste VERGADERING. — 17 OCTOBER 1924.

66. Vaststelling eener nieuwe Tariefwet.

(Hermans.)

Ik zie de gevolgen echter geheel anders. Vooreerst meen ik op zeer goede gronden te mogen aannemen, dat in de meeste gevallen het hoogere invoerrecht niet wordt betaald door den binnenlandschen verbruiker, maar door den buitenlandschen leverancier. Op de tweede plaats zie ik voldoende compensatie voor mogelijke nadeelen in het gevolg, dat — volgens de Memorie van Antwoord op blz. 2 —

„de voor verscheiden goederen voorgestelde verhooging van recht er toe zal bijdragen, om de positie van verschillende bedrijven, die zich thans met moeite staande houden, te verstevigen”, en „dat daardoor het teloorgaan van werkgelegenheid zal kunnen worden voorkomen, ja, deze veeleer zal worden bevorderd”.

De verwachting van dit gevolg is nog sterker uitgedrukt in § 5 van de Memorie van Antwoord, waar de vrees wordt uitgesproken, dat

„opheffing van een sinds vele jaren geheven invoerrecht op artikelen, die mede hier te lande worden vervaardigd, tot zoodanige moeilijkheden aanleiding zou kunnen geven, dat er gevaar dreigt van verdwijning van sommige industrieën”.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam — overigens toch een ernstig college! — moge mede om deze gevolgen het wetsontwerp „ten eenenmale onaannemelijk” achten en ons geacht medelid de heer van Gijn moge er den spot mee drijven, dat „alle zaligheid”, zooals hij het uitdrukte, in dezen tijd wordt gezien in werkverschaffing, met een zeer groot en in aantal toenemend deel van het Nederlandsche volk ben ik van meening, dat zulke gevolgen in deze zeer abnormale tijdsomstandigheden in hooge mate bevorderlijk zijn aan het nationale belang.

Dit alles wensch ik bij deze gelegenheid nader te beschouwen. In de Memorie van Antwoord wordt wel is waar de opmerking gemaakt, dat een „principieele bespreking van het vraagstuk vrijhandel of bescherming buiten het bestek van dit wetsontwerp valt”, maar het kan niet worden ontkend, dat wij hier ook, en niet op de laatste plaats, te maken hebben met onze handelspolitiek. Niet alleen omdat verhooging van invoerrechten wordt voorgesteld, maar ook omdat in de gewisselde stukken en in de reeds gevoerde debatten bovendien aandacht is geschonken en moest worden geschonken aan de gewichtigste quaestie, die thans aan de orde is, aan de economische positie van ons land in verband met de economische structuur, die in Europa geschapen is en die ons voor de moeilijkste problemen heeft geplaatst.

Het heeft mij bepaald getroffen, dat door de principieele tegenstanders van dit wetsontwerp — uitgezonderd de heer van Ravesteijn — over deze problemen zoo weinig of niets gezegd is.

Alles, wat wij van hen gehoord hebben, was — zooals de heer Vliegen bij den aanvang van zijn redevoering erkende, weinig meer dan een herkauwen van oud-liberale theorieën, die hier van de zijde der vrijhandelaars ook reeds meer dan een halve eeuw geleden werden opgemerkt.

Precies alsof er niets, absoluut niets, in de wereld veranderd is op het gebied der handelspolitiek; precies alsof er op dit gebied nog dezelfde perspectieven zijn als ruim een halve eeuw geleden, toen een algemeen streven viel waar te nemen naar een vrij ruilverkeer tusschen de volkeren; precies alsof Europa thans niet door tolmuren van duizenden kilometers wordt doorsneden en men overal nog bezig is deze tolmuren uit te breiden en steeds hoger op te bouwen; precies alsof ook de economische structuur van ons eigen land door dat alles, maar ook door eigen ontwikkeling, niet totaal veranderd is!

Ik behoeft dit alles niet met feiten aan te toonen, want de feiten zijn bekend bij ieder, die aan deze quaesties aandacht schenkt.

Ik zal echter gelegenheid hebben op sommige feiten nog eens het volle licht te doen vallen, wanneer ik hier het vraagstuk der handelspolitiek ga bespreken 1°. als een consumentenvraagstuk, en 2°. als een productievraagstuk. Ik kies deze stofindeeling, omdat zij direct verband houdt met de nooden

en behoeften van ons volk, scherp geaccentueerd door werkloosheid, loonsverlaging en toenemende duurte van eerste levensmiddelen, en omdat ik dan gelegenheid zal hebben bij het eerste punt vooral het hoofdbezwaar tegen dit wetsontwerp — het duurtebezwaar — te weerleggen en bij het tweede punt aandacht te schenken aan de bijzondere maatregelen, die ik noodig acht tot eventuele bescherming van onze industrie tegen abnormale en deloyale concurrentie. Mijn geheele betoog zal niet alleen gericht zijn op dit wetsontwerp — dat gunstige gevolgen moge hebben voor verschillende bedrijven, maar fiscaal van strekking is —, doch ook op de bijzondere maatregelen, die, blijkens de Memorie van Antwoord, worden overwogen door den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid.

Het consumentenvraagstuk. Meer en meer wordt hierop in dezen tijd wat eenzijdig de aandacht gevestigd. Men doet dit ook bij de quaestie der bedrijfsorganisatie. Wat eenzijdig, want men verliest uit het oog het hoofddoel van den economischen arbeid: het levensonderhoud, het bestaan van hen, die dien arbeid verrichten, het belang op de eerste plaats van den producent. Ik zal hierop nu echter niet dieper ingaan, maar nader beschouwen de bezwaren, welke tegen dit wetsontwerp zijn ingebracht uit een oogpunt van consumentenbelang, zoo juist nog met niet geringe overdrijving door de geachte spreker, die mij voorafging.

Zeer te recht wordt door Roepers Bosch in *De Nederlandsche Nijverheid*, orgaan van het Verbond van Nederlandsche Fabrikantenverenigingen, van 9 Juli 1914 opgekomen tegen de „vrij algemeen” heerschende foutieve gedachte, dat verhooging van invoerrecht altijd identiek is met verhooging van prijzen, een gedachte, die ook hier weer verdedigd is.

De heer Roepers Bosch schrijft dit:

„Verhooging van het invoerrecht kan onder bepaalde omstandigheden verhooging van prijs beteekenen, maar zal in vele gevallen, dank zij de moderne industrialisatie, eerder prijsverlagend werken. Bedoeld axioma is ontstaan in den tijd toen de industrie nog in haar kinderschoenen stond en voor dien tijd ligt er zeker veel waarheid in. De snelle ontwikkeling van het economische leven veroorzaakte toenmaals, behoudens de periodieke inzinkingen, een voortdurend wassende vraag, waartegenover het aanbod van de zijde der nijverheid steeds eenigszins achterbleef, achterblijven moest, omdat toen de doode productiemiddelen nog niet zulke overwegende rol speelden. Thans is de toestand geheel veranderd. Talrijke industrieën zijn sterk kapitaal-intensief geworden, waardoor de constante kosten in een geheel andere verhouding zijn gekomen tot de variabele dan voorheen het geval was; voor de meeste artikelen kan men bij verschillende fabrikanten terecht en het meerendeel der fabrieken is door haar uitgebreide machine-installatie in staat haar productie snel op te voeren.

Voor zulke bedrijven beteekent een vergroote omzet dikwijls een aanzienlijke verlaging van het aandeel der constante kosten in den kostprijs van het product en hun streven is er daarom op gericht, den afzet te vermeerderen, daar dit lagere prijzen en daardoor betere concurrentiemogelijkheid ten gevolge heeft. Wordt voor dergelijke takken van industrie door een invoerrecht de kans op binnenlandschen afzet merkbaar vergroot, dan ligt hierin een tendenz tot prijsverlaging met als verder gevolg vergrooting van exportmogelijkheid. Omgekeerd kan daarentegen verlaging of verdwijning van een invoerrecht juist prijsverhoogend werken, wanneer door den aanvoer van buitenaf de binnenlandsche afzet aanmerkelijk vermindert en de factor der constante kosten daardoor zwaarder op de hoeveelheid verwerkt product gaat drukken. De oude leer, dat invoerrechten de nijging hebben het prijsniveau te doen stijgen, gaat in haar algemeenheid nog slechts op voor die takken van nijverheid, waarin veel handenarbeid plaats vindt en het aandeel der variabele kosten in den kostprijs van het product belangrijk is, of wel wanneer in het binnenland slechts weinig concur-

(Hermans.)

reerende bedrijven aanwezig zijn, of wanneer de bestaande bedrijven een gering uitzettingsvermogen bezitten. Het verkondigen van algemeene doodoeners op het gebied der economische politiek kan slechts verwarfing stichten en heeft noch wetenschappelijke, noch praktische waarde. Slechts een concreet onderzoek van voorliggende gevallen kan op een vraagstuk als het onderhavige eenig licht doen schijnen."

Deze juiste opmerkingen worden door cijfers en feiten bevestigd.

Vooreerst waar het betreft de geheel veranderde economische positie als gevolg van de ontwikkeling der industrie.

Verrassend zijn de voorloopig gepubliceerde gegevens van de laatste beroepstelling. De herhaaldelijk, ook in wetenschappelijke geschriften en nu weer in het Voorloopig Verslag over dit wetsontwerp, voorkomende bewering, dat in ons land de industrie, vergeleken bij landbouw en handel, een ondergeschikte plaats inneemt, wordt door die gegevens volkomen weerlegd.

De cijfers zijn nog niet volledig en daarom mag er slechts een voorzichtig gebruik van worden gemaakt. Maar dit blijkt toch duidelijk, dat in 1920 in de nijverheidsbedrijven alléén meer arbeiders hun brood verdienden dan in alle andere takken van bedrijf te zamen. In 1889 waren in de nijverheidsbedrijven 500 000 personen werkzaam, in 1899: 574 000, in 1909: 728 000 en in 1920 — en dan nog maar alléén de arbeiders gerekend — niet minder dan 849 000. Met de zelfstandigen — de hoofden van ondernemingen en de met leiding belaste personen — zal het eerste milliard zeer dicht benaderd, zoo niet overschreden worden, en is dus een verdubbeling bereikt in 31 jaren. In de landbouwbedrijven daarentegen zal er waarschijnlijk geen of zeer weinig toename zijn, wat goed te begrijpen is, omdat nu reeds gesproken wordt van een tekort aan boerderijen van omtrent 20 000 en omdat door de technische ontwikkeling het aantal arbeidskrachten zeer verminderd is. In den handel en bij het verkeerswezen waren in totaal in 1920 slechts ongeveer 260 000 arbeiders werkzaam.

Het is dus duidelijk, dat de aanzienlijke uitbreiding der bevolking ons land in toenemende mate aanwijst op industrie en dat onze industrie, om aan zoovele menschen werk te kunnen verschaffen, sterk kapitaal-intensief is geworden, waardoor, zooals Roeper Bosch te recht opmerkt, de constante kosten in een geheel andere verhouding zijn gekomen tot de variabele dan voorheen het geval was.

Het is verwonderlijk, dat aan dit voornamelijk punt zoowel door de Regeering als in de verschillende adressen, welke over dit wetsontwerp aan de Kamer zijn toegezonden, zoo bedroefd weinig aandacht is geschonken.

Dit heeft mij aanleiding gegeven tot een nader onderzoek, hetgeen uiteraard in den korten tijd, die beschikbaar was, zeer beperkt moest zijn.

Over een steenfabriek, die technisch behoorlijk ingericht is en een productievermogen heeft van 6 miljoen metselstenen, ontving ik een accountantsrapport, waaruit blijkt, dat de kostende prijs per 1000 steenen bedraagt bij een productie van:

2 miljoen steenen	f 16,75
3 " "	14,70
4 " "	13,68
5 " "	13,06
6 " "	12,65

Deze fabriek kan, wegens de vernietigende concurrentie uit het buitenland, in 1924 slechts ruim 2 miljoen steenen produceren en kreeg dus een kostprijsverschil, vergeleken bij volle productie, van ongeveer 25 pct.

Een ander voorbeeld is dat van een spijker- en draadnagelfabriek.

De vaste kosten bedroegen in het afgelopen boekjaar voor deze fabriek f 94 248,92. Deze kosten zijn gebaseerd op een normale productie van 1 120 000 K.G. per jaar, wat dus per 100 K.G. f 8,40 uitmaakt. De productie bedroeg echter in 1923 slechts 840 000 K.G., zoodat zij door de vaste kosten werd

belast, niet met f 8,40, maar met f 11,20, hetgeen eveneens een verschil uitmaakt van 25 pct. Maar dan zijn voor deze fabriek nog niet in rekening gebracht de kosten, die met de productie stijgen, doch niet in gelijke verhouding, zooals reparatie- en onderhoudskosten, decapagekosten en kosten voor blauwen, stoken en vertinnen.

Een derde voorbeeld betreft de porselein-, glas- en aardewerkindustrie.

Voor de aardewerkfabrieken vormen de constante kosten van afschrijvingen en algemeene uitgaven 20 pct. van het totaal. De overige kosten zijn aldus verdeeld: arbeidsloon 40 pct., grond- en hulpgrondstoffen 25 pct. en kolen 15 pct. Ook deze kosten zijn echter voor een deel constant. In de 40 pct. aan arbeidsloon zit 5 pct. voor loonen aan vast personeel, meesters, onderhoudsploegen, enz.; in de 25 pct. aan grond- en hulpgrondstoffen zit 2 pct., wat onevenredig is aan de productie, en in de 15 pct. aan kolen is begrepen 3 pct. voor verwarmingsdoeleinden, zelfverbruik der machines, enz. Het totaal der constante kosten bedraagt dus 30 pct. Thans is de productie van deze fabrieken teruggelopen tot ongeveer 50 pct. van de capaciteit. Werkten zij op volle kracht, dan zou dus op den kostprijs 15 pct. worden bespaard.

Ook voor de porselein- en glasfabrieken beschik ik over gedetailleerde cijfers. Hieruit blijkt, dat, wanneer de tegenwoordige productie weer op volle capaciteit zou kunnen worden gebracht, hetgeen een vermeerdering van 60 pct. betekent, de kosten slechts zouden stijgen met ongeveer 40 pct.

Van de schoenenindustrie zijn gelijke feiten bekend geworden bij de debatten over het zg. Schoenenwetje.

Andermaal is betwijfeld, of dat wetje wel prijsverlaging van schoenen ten gevolge heeft gehad, en men heeft zich hierbij beroepen op een der geschriftjes van *Het Vrije Ruilverkeer*. Laat men toch zelf eens even nadenken en dan inzien, hoe aan die geschriftjes, waar het aankomt op zulke feiten, absoluut geen vertrouwen kan worden geschonken.

De feiten zijn deze: Toen het Schoenenwetje hier in behandeling kwam, werd met zekerheid voorspeld, dat de schoenen duurder zouden worden. Dit bleek echter niet juist. Zij werden integendeel goedkooper. Ja, maar, zoo werd toen beweerd, in hetzelfde tijdperk zijn de schoenen ook in andere landen goedkooper geworden. En antwoordt men dan, dat dus de bescherming geen prijsverlaging heeft tegengehouden, dan komt het bescheid, dat het prijsverschil met het buitenland toch nog 50 ct. per paar bedroeg, en dan wordt gauw uitgerekend, dat hier 7 miljoen paar schoenen per jaar worden verbruikt en ons volk dus nog 3½ miljoen gulden te veel heeft betaald. Maar dat is toch niet eerlijk! Want men verzuimt rekening te houden met het feit, dat ook nagenoeg alle andere artikelen, ook de onbeschermden, destijds goedkooper waren in Duitschland dan in ons land, en dat Nederland, ondanks zijn vrijhandel, het duurste land van Europa is.

Nog een ander voorbeeld is dat van de sigarettenindustrie, aangehaald door den heer Simon Maas:

"Een zeer interessant bewijs voor de mogelijkheid van prijsdaling door invoering van een zelfs zeer hoog invoerrecht", zeide de heer Maas, „levert de sigarettenindustrie. De huidige onbekend groote consumptie van sigaretten wordt sinds de invoering van het nieuwe recht van 40 pct. bijna uitsluitend voorzien uit binnenlandse productie, en nooit waren de prijzen lager dan thans."

Ten slotte de lederindustrie.

In het voorjaar van 1924 werkten onze leerlooierijen op volle kracht. Wegens het invoerverbod van schoenen was er in het binnenland groote vraag naar leder, en bovendien kwam Duitschland, dat, wegens gebrek aan vlottend kapitaal, niet produceeren kon, hier ter markt, waardoor een uitvoersaldo ontstond. Dit waren dus de meest gunstige omstandigheden voor de gevreesde prijsopdriving. Maar de kostprijsverlaging door het bereiken van volle productie-capaciteit heeft, bij de onderlinge concurrentie, zóó gunstig gewerkt, dat van prijsverhoging in het algemeen geen sprake was. Alleen het lichte, fijne zoollleder, dat voor duurder

(Hermans.)

schoenwerk wordt gebezigd, steeg met ongeveer 10 pct. Maar dit was het gevolg eener gelijktijdige stijging van lichte, fijne huidsoorten op de wereldmarkt. Andere soorten, zooals zwaar zoolleder voor reparatie en grovere soorten zoolleder in het algemeen, daalden in prijs, zelfs ofschoon de ruwe huiden meer koopers trokken en hierdoor een lichte prijsverhoging ondergingen. Van het overleder stegen alle soorten in prijs, omdat ruwe waar door Duitschland in groote partijen werd opgekocht. Zeer merkwaardig is echter, dat verreweg het meest in prijs stegen de soorten, die in ons land niet worden gemaakt.

Bij deze voorbeelden zal ik het laten.

Er blijkt wel duidelijk uit, dat voor vele artikelen de kostprijs naar verhouding lager wordt bij toename der productie en dus de exportmogelijkheid wordt bevorderd bij uitbreiding van binnenlandsch afzetgebied.

Nu heeft de heer Oud opgemerkt, dat dan een bijzondere bescherming ook niet noodig is, dat dan maar op volle kracht behoeft gewerkt te worden om de buitenlandsche concurrentie te kunnen weerstaan. Maar zoo eenvoudig is deze quaestie niet. De buitenlandsche leverancier profiteert van allerlei omstandigheden, vooral van veel lagere loonen, en heeft dus een voorsprong, die door sommige binnenlandsche bedrijven onmogelijk kan worden ingehaald. De volle productie kan ook onmogelijk op eens worden bereikt. Dit moet geleidelijk geschieden, naarmate het afzetgebied groter wordt. Maar vóór de binnenlandsche fabrikant zijn buitenlandsche concurrenten één stap nader is gekomen, slaan dezen hem door de kracht hunner winstreserves weer terug. En zij hebben hierbij dan nog den steun hunner Regeeringen, die zeer sterk den invoer van onze producten belemmeren of belangrijke uitvoerprijs toekennen.

Dat dit wel tijdelijk, maar niet op den duur een voordeel kan zijn voor den binnenlandschen verbruiker, zal ik aanstonds aantonen, wanneer ik het productievraagstuk bespreek.

Eerst moet ik nog iets zeggen over nog een ander gevolg van dit wetsontwerp voor den binnenlandschen verbruiker.

Ook hierop vestigde de heer Roeper Bosch de aandacht:

„Om te weten,” schrijft hij, „op wie de 3 pct. verhoging zal worden afgewenteld, is het noodig na te gaan, hoe de prijsbepaling in den detailhandel geschiedt.”

Wij moeten daarbij onderscheiden tusschen twee groote groepen van artikelen, en wel dezulke, welke al of niet gedekt door den naam van den fabrikant aan het publiek worden verkocht. Het is een hier niet nader toe te lichten, maar voor ingewijden begrijpelijk verschijnsel, dat elk industrieel tracht zijn fabrikaat onder de eerste groep te brengen, welke dan ook een steeds belangrijker plaats gaat innemen onder datgene, wat door het publiek gebruikt wordt. Is een merk goed ingeburgerd, d. w. z. koopt de consument in de eerste plaats den naam en let hij pas daarna op prijs en kwaliteit, dan heeft de fabrikant of importeur een soort monopoliepositie. Hij bepaalt dan den winkelprijs, slechts rekening houdende met de tot dien prijs geschatte afzetmogelijkheid, met een voor betaling geschikt voorkomend geldbedrag, op grond van de mentaliteit zijner cliënteel, en in verband met de prijzen van andere merken. In zulk een geval behoeft men zich niet de illusie te maken, dat de importeur van een dergelijk buitenlandsch merk den verbruiker ook maar een cent minder laat betalen dan er uit hem te halen is zonder den afzet te schaden, dat hij aan grossiers en winkeliers ook maar één percent meer winst laat dan noodig is, willen zij voor zijn merk nog met animo werken. Kan er in den detailhandel nog 3 pct. bovenop of kan van de winst van den tusschenhandel nog 3 pct. af, dan zal een goed importeur waarlijk niet wachten tot een verhoging van invoerrecht hem daartoe aanleiding geeft. Een excuus voor prijsverhoging of winstverkleining is toch altijd wel te vinden. Er is hier een veelal zoo los verband tusschen kosten en detailprijs, dat een verhoging der kosten met 3 pct., hetzij deze door invoerrecht, transport of

duurdere grondstof wordt veroorzaakt, in den winkelprijs niet tot uitdrukking zal komen. Voor al deze gevallen zal de 3 pct. verhoging dus in het minst niet beschermend werken en evenmin zal zij als een verbruiksen verteringsbelasting op den consument drukken. Wie deze dan wel zal betalen? De importeur of buitenlandse fabrikant. In den regel wel de laatste, want als hij niet door contract gebonden is, zal hij als eigenaar van het merk de winstmarge van den importeur wel voorheen reeds dusdanig omlaag geschroefd hebben, dat deze is aangeland op een peil, waar beneden niet langer loonend kan worden geïmporteerd.”

Dit laatste is ontgaan aan den heer Vliegen, die, als één der gevolgen van deze wet, met zekerheid voorspelde o. a. een prijsstijging van bevroren vleesch. De heer Vliegen moet dan wel een buitengewoon groot vertrouwen hebben op den kapitalistischen handel. Hij veronderstelt immers, dat deze handel, die eenzijdig de markt van het bevroren vleesch beheerschen kan en anderzijds in concurrentie moet treden met de verkoopers van het binnenlandsche vleesch — waaraan de Nederlandsche verbruiker verreweg de voorkeur geeft —, niet reeds lang den uitersten prijs heeft bedongen!

Ik kan dit vertrouwen niet deelen en ben er van overtuigd, dat in dit geval de 3 pct. verhoging van invoerrecht zeer zeker zullen worden betaald door de kapitaalkrachtige maatschappijen, die het bevroren vleesch invoeren.

Op grond van nog andere feiten meen ik mij ook hier te moeten scharen aan de zijde van den heer Roeper Bosch.

Ik heb nl. een onderzoek ingesteld naar verschillende detailprijzen in België en deze vergeleken met prijzen in ons land. Twee groote verbruikscoöperaties — één in Antwerpen en de andere in Utrecht — gaven mij inlichtingen. Het bleek, dat zeer vele artikelen van eerste levensbehoeften in België belangrijk goedkoper zijn en dat dit het geval is ook met artikelen, die dat land moet koopen op dezelfde markten, waarvan ook wij ze betrekken, en met artikelen tevens, die in België aan hooge invoerrechten zijn onderworpen.

De verschillen bedroegen soms 30 pct. en meer.

Van sommige artikelen zijn de prijzen voor den verkoop in het klein door den fabrikant of leverancier vastgesteld, echter voor ieder land zeer verschillend. Sunlight-zeep bijv. kostte in België fr. 2,20 of 29 ct., in ons land 46 ct., en zeep, die hier wordt vervaardigd, werd in België verkocht à fr. 1,35 of 17 ct. en in ons land voor 35 ct.

Dergelijke verschillen bleken te bestaan voor de meest uiteenlopende artikelen ook ten gunste van België in die gevallen, waarin dat land hooge invoerrechten heeft.

Het kan dus niet anders, of deze rechten worden in vele gevallen betaald door den leverancier of fabrikant, die bij zijn prijscalculaties voor de internationale markt rekening houdt met de koopkracht van ieder land en ons dure Nederland duur laat betalen, waar het producten betreft, die hier niet worden vervaardigd of geteeld.

Op al deze gronden verwacht ik voor verreweg de meeste producten geen prijsstijging als gevolg van een geringe verhoging der invoerrechten. En prijsstijging zou, zooals uit de feiten valt af te leiden, voor sommige artikelen zelfs achterwege blijven, indien, onder de tegenwoordige tijdsomstandigheden, op die artikelen hogere rechten werden geheven.

En nu aannemende, dat dit niet met alle artikelen het geval is, dat in bepaalde gevallen ook iets op den verbruiker zal worden verhaald, dan stel ik tegenover dit betrekkelijk geringe nadeel het enorm veel grootere voordeel, dat de werkgelegenheid kan worden uitgebreid, dat verdere loonsverlaging kan worden tegengehouden; dat er meer wordt verdiend in het eigen land; dat er komen kan „vermeerdering der productie of verhoging van het resultaat per eenheid van arbeid en kapitaal”, iets, wat de heer Verrijn Stuart eenzijdig en in onzen tijd ten onrechte verwacht van den vrijhandel, die nergens bestaat.

Hierop mag wel eens met nadruk worden gewezen, ook omdat het telkens wordt voorgesteld, alsof de landbouw zal worden geschaad door dit wetsontwerp. In 1923 hebben wij

(Hermans.)

36 miljoen gulden moeten uitgeven voor werklozenondersteuning. Daarvan hebben ook de landbouwers hun deel moeten betalen. En wat is en wordt er dan nog niet een ellende geleden wegens uiterst lage loonen bij kunstmatige werkverschaffing en werklozenondersteuning, die tot een minimum is beperkt!

Men kan toch niet meenen, dat deze ellende een voordeel is voor den landbouw, die toch verreweg zijn grootste afzetgebied en hierdoor ook zijn geregelde exportmogelijkheid moet vinden in het eigen land.

Men moet de waarheid zien, dat in de nationale volkshuishouding solidariteit van belangen bestaat tusschen alle groepen der bevolking.

Abnormale werkloosheid en te lage loonen zijn nationale rampen, die de gansche gemeenschap treffen en waarvan de landbouwers niet op de laatste plaats de groote nadeelen ondervinden.

En nu is het merkwaardig, dat door hen, die van dit wetsontwerp schadelijke gevolgen voor den landbouw vreezen, alleen het duurre-argument is gebruikt, een argument, waarvan ik de geringe beteekenis heb aangetoond en dat — zonderling genoeg — op alle toonaarden wordt uitgespeeld, nu wij, zooals reeds opgemerkt, het duurste land van Europa zijn en veel goedkoopere landen hooge beschermende rechten hebben!

Meer behoef ik over dit argument en over het met de handelspolitiek verband houdende consumentenvraagstuk in het algemeen niet te zeggen.

Ik kom thans tot mijn tweede punt: het productievraagstuk, en heb hierbij vooral op het oog de bijzondere maatregelen, die buiten dit wetsontwerp noodzakelijk kunnen worden tot bescherming van onze industrie tegen abnormale concurrentie.

Al wensch ik niet zoover te gaan als de heer van Ravesteijn, die gezegd heeft, dat het standpunt van den vrijhandel theoretisch een overwonnen standpunt is, ik moet erkennen, dat in alle landen der wereld en ook in ons land, vooral met het oog op het nationale belang der industrie, de vrijhandel al langer zoo minder erkend wordt als een dogma op economisch gebied.

De heer Max Schippel drukt het in de *Sozialistische Monatshefte* van 24 Juni 1924 aldus uit:

„Bei dem vielen Wenden und Kehrtmachen kommt freilich die alte schöne prinzipielle Freihandelsmusik nicht entfernt mehr mit. Sie hat ausgespielt. Und doch klappete und klapperte dereinst alles so gut.“

De heer Oud maakte de opmerking, dat protectionisten schijnbaar niet meer bestaan en dat wij alleen nog kennen theoretische en practische vrijhandelaars. Men zou dit even goed kunnen omkeeren, want het is merkwaardig, dat in den laatsten tijd erkende vrijhandelaars in binnen- en buitenland protectionistische maatregelen hebben bepleit en dat vele strijdschriften voor den vrijen handel stereotiep beginnen met de verzekering, dat het niet mogelijk is, om eenige economische wet onder alle omstandigheden als onvoorwaardelijk richtsnoer aan te nemen.

Zelfs zijn er in den jongsten tijd nog theoretische protectionisten opgestaan, zooals dr. Othmar Spann, hoogleeraar in de Staathuishoudkunde aan de universiteit te Weenen. Deze schreef in het maandblad *De Naamlooze Vennootschap* van 15 Mei 1923 een merkwaardig artikel, waarin hij aanvecht de stelling, dat onder alle omstandigheden, voor nu en later, grootere productiviteit het gevolg moet zijn van internationale arbeidsverdeling. Wel acht hij deze stelling juist, indien men alleen let op den toestand, waarin zich op een gegeven oogenblik de volkshuishouding bevindt. Anders staat men er echter voor, zoo is zijn meening, als men let op de mogelijkheid der toekomst, op de mogelijkheden, die geschapen worden, wanneer de nationale gemeenschappen stelselmatig tot de hoogste ontwikkeling worden gebracht, en dit kan, zoo verklaart hij, slechts geschieden door het oog te richten, niet op een of ander groepsbelang, maar op het samenhangend geheel van een nationale volkshuishouding.

Zoo zijn er verschillende theorieën op het gebied der han-

delspolitiek, maar het wil mij voorkomen, dat men beter doet, op dit gebied geen bepaalde theorie te volgen. Het vraagstuk der handelspolitiek is geen principieel, maar een bij uitstek practisch vraagstuk.

Te recht verklaarde de heer Treub:

„Geen enkele handelspolitiek is voor alle tijden en onder alle omstandigheden te volgen, en bij de beoordeeling van de handelspolitiek, welke door een bepaald land in een bepaalden tijd moet worden gevolgd, moet men zich niet te veel laten leiden door abstracte algemeene theorieën, maar heeft men vóór alles rekening te houden met de economische bestaansvoorwaarden van dat land in dat bepaalde tijdperk.“

De theorie van den vrijhandel b. v., die hier weer zoo krachtig verdedigd is, acht ik in drie gevallen onhoudbaar en voor al deze gevallen kan ik mij beroepen op uitspraken van vele (overigens vrijhandelsgezinde) personen, zoowel van liberale als van sociaal-democratische, ja, zelfs van communistische richting.

Deze gevallen zijn voor ons land, in verband met deze debatten en ook in verband met de maatregelen, die de Regeering nog overweegt, bijzonder actueel. Daarom vestig ik er even de aandacht op.

Het eerste geval betreft de mogelijkheid van een nieuwe industrie, die in ons land levensvatbaar is, waarvoor in ons land de grondstoffen en de arbeidskrachten te vinden zijn, maar waarmede niet kan begonnen worden, omdat buitenlandsche concurrenten dit stelselmatig verhinderen, om zuiver kapitalistische belangen te dienen.

Als voorbeeld kies ik de cementindustrie. Hiervoor zijn in ons land de grondstoffen aanwezig, ook de arbeidskrachten en eveneens de industrieelen, die er zich voor interesseeren. Men durft er echter niet mede te beginnen, men waagt er zijn kapitaal niet aan, om de eenvoudige reden, dat een buitenlandsche trust van concurrenten klaar staat, om door dumping een eerste poging van mededinging op onze eigen Nederlandsche markt te onderdrukken. Het is duidelijk, dat wij in dit geval, zonder bescherming van Overheidswege, afhankelijk moeten blijven van die trust en de schatten van onzen eigen bodem niet kunnen exploiteeren.

Zelfs de meest verstokte vrijhandelaar zal dit niet kunnen goedpraten. Met het oog op zulke gevallen zijn dan ook herhaaldelijk z.g. „Erziehungszöllen“ verdedigd, zelfs, volgens den sociaal-democraat Max Schippel — die ook zelf hiervan een groot voorstander is —, door den Russischen Sovjetbestuurder Trotzky. Dit wordt medegedeeld in de *Soz. Monatshefte* van 27 Juni 1924. Trotzky spreekt van „Erziehungszöllen, notwendig zum proletarisch weltrevolutionären Wiederaufbau“.

Het tweede geval, waarin bescherming te verdedigen valt, in onzen tijd het meest voorkomende geval, werd besproken door den heer Treub in de constitueerende vergadering van den Economischen Bond op 15 December 1917.

„Maar toch kan het zijn“, zei daar de heer Treub, „dat een bepaalde industrie door buitenlandsche maatregelen wordt in de knel gebracht. Dan het „Prinzipienreiterei“ zijn, den Staat te willen beletten, in het algemeen belang steunend op te treden. Ziet ge nu wel, — hebben onze tegenstanders gezegd — daar hebt gij het kapitalistisch belang. Neen, dat is geen kapitalistisch belang, het is een algemeen belang. Want bij het voortbestaan van bedrijfstakken, die hier een natuurlijke ondergrond hebben, zijn volstrekt niet alleen de belangen van het kapitaal, maar evenzeer die van de arbeiders betrokken. Laat ik u nu maar één voorbeeld daarvan noemen, dan kunt ge begrijpen, wat ik bedoel. Is het zoo ondenkbaar, dat na den oorlog de scheepsbouw hier ernstig zou worden bemoeilijkt? En indien dat zou gebeuren, indien onze scheepsbouw hier door maatregelen van andere Mogendheden zou worden gefnuikt, zou dat alleen een schade zijn voor het kapitaal? Of zou dat niet zijn een schade ook voor de arbeiders, een schade voor het geheele land?“

8ste VERGADERING. — 17 OCTOBER 1924.

66. Vaststelling eener nieuwe Tariefwet.

(Hermans.)

Zoo sprak de heer Treub, die toch vrijhandelaar is, in 1917. En men heeft naar hem geluisterd.

Protectie is op allerlei wijze toegepast, ook tot steun van den scheepsbouw, toen deze, wegens buitenlandsche concurrentie, in moeilijkheden kwam.

Protectie is op allerlei wijze toegepast, ook door de sociaal-democraten. Men gaf aan de Nederlandsche nijverheid een voorkeur bij leveringen aan de Overheid, die 15 pct. en meer van de prijzen bedroeg. Kasvoorschotten werden verleend aan scheepvaartmaatschappijen en buitenlandsche arbeidskrachten werden geweerd.

Is het dan niet in hooge mate inconsequent, wanneer men zich nu van dezelfde zijde verzet tegen elken steun aan de industrie, zelfs tegen een bescherming van 3 pct., zooals dit wetsontwerp in sommige gevallen verleent?

De heer Vliegen, ofschoon erkennende, dat de noodlijdende aardewerkindustrie in Maastricht zou kunnen geholpen worden door een hooger invoerrecht, wees dit van de hand, achtte dit ontoelaatbaar, maar bepleitte te gelijker tijd een bescherming van luxe-nijverheid. De Maastrichtsche aardewerkers en glasbewerkers, waarvan er nog honderden werkloos zijn, waarvan vele honderden geen volle weken meer kunnen werken en die allen nog slechts een zeer gering loon ontvangen, zullen daarvan opkijken. Zij kunnen niet op eens tot zijdevevers of diamantbewerkers worden omgevormd; zij missen over 't algemeen ook de geschiktheid voor zwaren mijnarbeid, — waar moeten zij dan heen?

Wij hebben hier te doen met de oudste grootindustrie van Nederland. Wel is waar vindt zij niet in het eigen land haar grondstoffen, maar zij heeft een stam van arbeiders gekweekt, die voor dezen tak van bedrijf van groote waarde zijn en die zich eerst na vele jaren zouden kunnen aanpassen bij een ander beroep.

Deze industrie heeft nu reeds jaren de zwaarste valuta-concurrentie moeten doormaken van Duitschland en thans is zij door de treurige toestanden in dat zelfde land blootgesteld aan een even zware „armoede-concurrentie”, terwijl alle andere landen haar exportmogelijkheid hebben verhindert of bemoeit door hooge invoerrechten.

Het is mij bekend, dat in een vergadering van internationaal georganiseerde aardewerfabrikanten, onlangs te Parijs gehouden, door vertegenwoordigers van het Deutsche Steingutverband, een verband, dat ook voor export prijs-regelend optreedt, de verklaring is afgelegd, dat zij besloten hadden, de „Nederlandsche markt vrij te geven”.

Dit beteekent, dat de Duitschers hun porselein en aardewerk naar Nederland zonder eenige belemmering en tegen ongelimiteerde prijzen kunnen uitvoeren.

Wanneer dit straks nog gaat gebeuren, wordt het bestaan van de Maastrichtsche industrie zeer ernstig bedreigd.

De verstokte vrijhandelaar zal misschien zeggen, dat dit dan in het belang van alle Nederlandsche verbruikers is, maar de heer Vliegen, die een practisch man is, zal ongetwijfeld twee gevolgen in overweging nemen. Op de eerste plaats dit gevolg, dat een grootindustrie niet op eens kan worden vernietigd, dat dit een proces van jaren is en dat dit jaren zullen zijn van groote arbeidersellende. Op de tweede plaats het andere gevolg, dat, na vernietiging van die industrie, de buitenlandsche leverancier van aardewerk en porselein onze markt beheerscht, dan wel hogere prijzen kan bedingen.

Dit is maar één voorbeeld. Zoo zijn er meerdere. Ook nog andere industrieën kunnen straks in hetzelfde geval komen te verkeren.

Niemand weet, welke de gevolgen zullen zijn van de uitvoering van het Dawes-rapport voor Duitschland en de wereldmarkt. Duitschland is als een reusachtige machine, die onder stoom staat. Kan het straks weer over kredieten beschikken, dan zal het op volle kracht gaan werken. Het moet door uitvoer zijn onzaglijke schulden betalen en zal dus vanzelf de kleine, maar nog de eenige vrije markt van Nederland met producten overstroomden.

De heer van Gijn behandelde het geval theoretisch. Hij verdedigde de bekende stelling, dat invoer noodwendig tot

uitvoer en zodoende tot bevordering der nationale nijverheid moet leiden. Het zal dien geachten afgevaardigde bekend zijn, wat reeds vele jaren geleden ook in zijn kring tegen deze stelling werd ingebracht, o.a. door mr. J. Pijnappel. Zij is in elk geval niet onaanvechtbaar, maar ik zal dit voorbijgaan en nu eens de waarheid van de stelling accepteren. Wat gaat er dan gebeuren? Welke proucten zullen wij dan uitvoeren? Het zullen hoofdzakelijk landbouwproducten zijn, want aan onze industrieproducten heeft Duitschland geen gebrek en het gaat die wren van zijn markt. Land- en tuinbouw- en ook zuivelproducten komt het echter bij zoo uiterste krachtsinspanning in toenemende mate tekort. Welke kunnen dan de gevolgen zijn voor ons land? Geen andere dan duurte en werkloosheid. Maar dan toch welvaart voor den landbouw, hoor ik de agrariërs opmerken. Onjuist, want in zoo'n geval — wij zien dit nu reeds overal dreigen — zullen maatregelen worden geëischt tegen den uitvoer, en wordt bewezen, wat ik daareven zeide, dat er bij een nationale volkseenheid natuurlijke solidariteit van belangen moet bestaan.

Het is mogelijk, dat de loop van zaken anders is, dat het Deutsche volk de armoede niet langer verdraagt en dat het Dawes-rapport onuitvoerbaar blijkt. Mogelijk is, dat er ook nog andere factoren in het spel komen, want economische gebeurlijkheden kan niemand voorzien, maar dat wij in zulke omstandigheden tijdig maatregelen moeten nemen en niet economisch weerloos kunnen blijven, daarvan ben ik overtuigd.

Dit is het tweede geval, waarin wij onmogelijk het vrijhandelsstandpunt kunnen innemen.

Het derde en gelijksoortige geval is aanwezig, wanneer behoorlijke arbeidsvoorwaarden en goede sociale wetten in gevaar komen.

Hier moet ik eerst een opmerking maken aan het adres van den heer van Gijn. Het is bekend, hoe de geestverwanten van dezen geachten afgevaardigde bij herhaling betoogen, dat hier de loonen te hoog zijn om de concurrentie met het buitenland te kunnen volhouden; dat wij dus de zegeningen van den vrijhandel in dezen tijd niet kunnen genieten zonder ons aan te passen bij de algemeene wereldverarming, zonder aanzienlijke loonsverlaging. Dit is een standpunt. Maar men kan dan niet tevens het omgekeerde betoogen, zooals de heer van Gijn gedaan heeft, toen hij aan het slot van zijn redevoering aldus redeneerde, dat wij en Engeland veel hogere loonen kunnen betalen dan andere landen en dat ook dit te danken zou zijn aan den vrijhandel!

Ik zie het zoo, dat wij de vrijhandelstheorie in dezen tijd alleen kunnen toepassen, wanneer de wereldarmoede wordt genivelleerd. Maar dan moeten er hier verschrikkelijke dingen gebeuren, waartoe ik niet wensch mede te werken.

De reële loonen in het buitenland, vooral in Duitschland, zijn nog aanzienlijk lager dan de loonen, die hier worden betaald in gelijksoortige bedrijven. Daar zijn verschillen geconstateerd van 30, 40 pct. en meer.

En nu de sociale wetgeving.

Ik heb vertrouwen in de Internationale Arbeidsconferenties en daarom hoop ik, dat ondermijning van deze wetgeving kan worden voorkomen. Maar dit wensch ik uitdrukkelijk vast te stellen — en ik geloof, dat niemand het kan tegenspreken —: de logische en onontkoombare consequentie van den vrijhandel, zooals de heer Vliegen die verdedigd heeft, is een internationale sociale wetgeving, die in geen der met ons concurrerende landen aanmerkelijk slechter mag zijn dan hier. Wil men principieelen vrijhandel, dan is het verzet tegen maatregelen, zooals de Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid die in den laatsten tijd — zeer tot zijn leedwezen, daarvan ben ik overtuigd, — heeft moeten nemen, onlogisch en inconsequent.

Dit is ook zoo begrepen bij de sociaal-democraten in het buitenland, die op ongeveer dezelfde gronden, als ik hier heb ontwikkeld, herhaaldelijk invoerrechten verdedigden in Duitschland, in Zwitserland, in Oostenrijk, in Italië en Frankrijk.

Ziedaar waarom ik er van overtuigd ben, dat de Regeering thans haar bijzondere aandacht moet schenken aan de econo-

(Hermans e. a.)

mische gebeurtenissen van onzen tijd en waarom ik het toejuich, dat de Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid zal overwegen, of bijzondere maatregelen tot bescherming van bepaalde takken van industrie moeten genomen worden.

Aan het einde van mijn rede zou ik nog een enkele opmerking willen maken, die op de tarifeering betrekking heeft. De heer Snoeck Henkemans en andere sprekers hebben reeds gewezen op eenige fouten van technischen of economischen aard. Ik zou er met een enkel woord op willen aandringen, dat de m. i. economische fouten worden hersteld, die gemaakt zijn ten opzichte van de aardewerkindustrie en de spijker- en draadnagelindustrie. Nu in de Memorie van Antwoord zeer te recht gewezen is op het gevaar voor sommige bedrijven, wanneer bestaande rechten vervallen en andere bedrijven ernstig worden geschaad door ongelijke behandeling, hoop ik, dat alsnog zal worden te gemoet gekomen aan het ernstige bezwaar, dat verglaasde muurtegels en sanitair aardewerk, evenals spijkers en draadnagels, onbelast blijven.

In mijn rede heb ik aangetoond in welke zeer moeilijke omstandigheden zich speciaal de betrokken industrieën bevinden, en daarom vertrouw ik, dat er althans geen maatregelen worden genomen, waardoor deze positie nog slechter wordt, en dat ook voor de genoemde bedrijven de billijkheid zal worden betracht.

De Voorzitter: Ik stel aan de Kamer voor, om het voor de leden ter inzage gelegd gedeelte van het officieel verslag der *Handelingen* van de vorige vergadering goed te keuren.

Daartoe wordt besloten.

De Voorzitter: Ik deel aan de Kamer mede, dat de Commissie van Rapporteurs voor het ontwerp van wet, houdende voorzieningen tegen besmettelijke ziekten (63), binnen den bij artikel 32 van het Reglement van Orde bepaalden termijn, welke den 20sten dezer verstrijkt, niet met haar Verslag gereed kan zijn. Zij verzoekt den bedoelden termijn te willen verlengen tot 24 October a.s.

Ik stel voor, dienovereenkomstig te besluiten.

Daartoe wordt besloten.

De algemeene beraadslaging wordt hervat.

De heer Fleskens: Mijnheer de Voorzitter! Na al hetgeen door verschillende sprekers in dit debat gezegd is geworden, kan ik zeer kort zijn. En dan wil ik beginnen met mij geheel en van harte aan te sluiten bij die geachte afgevaardigden, welke de vrijheid hebben kunnen vinden om het wetsontwerp, dat thans hier in openbare behandeling is, met warmte en met overtuiging te verdedigen. Meer speciaal nog kan ik mij vereenigen met de uitstekende rede van den heer Hermans, welke rede mijn volle instemming heeft.

Mijnheer de Voorzitter! Moest men de sprekers van links ook nu weer gelooven, dan zouden we destijds met Minister Colijn al heel erg bekocht zijn geworden. Geroepen in een tijd van algeheele depressie en van financieele misère om het Departement van Financiën te beheeren en er voor te zorgen, dat het budgetair evenwicht ten spoedigste hersteld zou worden, ten einde de devalorisatie van den gulden te voorkomen, werd alle hoop van een groot deel van het Nederlandsche volk op dezen man gesteld. En men meende dat met te meer gerustheid en des te meer vertrouwen te kunnen doen, waar de heer Colijn zich kon beroepen op een staat van dienst, die er mocht zijn en waarop een ieder trotsch en fier zou kunnen wezen. Had hij bovendien nog tot de volgelingen van den heer Dresselhuys behoord, dan was er geen knapper man ter wereld geweest; dan was men waarschijnlijk reeds lang bezig, om te zijner eer een groot nationaal huldigungscomité in elkaar te zetten en de plek uit te zoeken, waar in de Haarlemmermeer zijn standbeeld eenmaal zou moeten verrijzen.

En welke zijn nu de resultaten geweest van zijn beleid? Mijnheer de Voorzitter! Nogmaals, als wij de heeren van links zouden moeten gelooven, dan is het daarmede in-treurig en meer dan droevig gesteld. Men heeft destijds een reuzenflater begaan, welks funeste gevolgen nog vele jaren in het Nederlandsche volk en in onze maatschappelijke positie zullen nawerken. Eigenlijk gezegd, heeft deze Minister nog niets goed gedaan. Zijn bezuinigingen geleken op niets. Volgens den een wist hij niet

(Fleskens.)

energiek genoeg in te grijpen, volgens den ander had, in plaats van het gezond verstand, het stomme potlood zijn dienst gedaan, ten gevolge waarvan de vitale en cultureele belangen van groote groepen der bevolking waren vernietigd of op bedenkelijke wijze in het gedrang waren gekomen, terwijl de door hem voorgestelde versterkingen der inkomsten gezocht werden in een richting, welke onze economische kracht zouden breken en het Nederlandsche volk ten verdere zouden voeren. Zoowel bij de begroting voor 1924 als bij de behandeling van de wetsontwerpen tot verhooging van den accijns op bier, tot het instellen van een invoerrecht op bier en thee en tot invoering van een belasting op rijwielen, is een en ander ten duidelijkste tot uiting gekomen, terwijl het bij de indiening en behandeling van dit tariefontwerp werd en wordt gedemonstreerd op een wijze, welke aan een generale repetitie doet denken, waarbij vooral de groote trom en de zware basinstrumenten domineeren.

De heeren Oud en Schaper wilden zelfs de behandeling van deze technische herziening uitstellen, ten einde de kiezers na een zuiver zakelijke en absoluut onpartijdige voorlichting in de gelegenheid te stellen, zich eerst uit te spreken omtrent het al of niet wenschelijke van de voorgestelde maatregelen. De adviezen van den Nijverheidsraad en van de Kamers van Koophandel zijn hun niet voldoende, waarschijnlijk omdat deze instellingen niet sterk genoeg tegen het ontwerp hebben gefulmineerd.

Hoe dit ook zij, Mijnheer de Voorzitter, ik kan niet nalaten, en ik meen, dat alle aanleiding daartoe bestaat, om mijn groote waardeering uit te spreken voor het geleverde werk en den Minister geluk te wenschen met de resultaten van zijn arbeid en van zijn overwegingen. Moge de Minister niet altijd vrij te pleiten zijn van een te sterk en te forsch ingrijpen, het wil ook mij toeschijnen, dat Zijn Excellentie hier den gulden middenweg heeft gevolgd, daartoe waarschijnlijk geleid door zich zelf de practische vraag te stellen, wat in deze moest en kon worden bereikt. Hij heeft noch naar links, noch naar rechts gekeken. Onder den drang van financieele noodzaak heeft de Minister zich een technische herziening gedacht, die mede een bron van meerdere inkomsten zou zijn; de Minister is met een technische herziening gekomen, die aan dit doel beantwoordt, zonder dat het standpunt van den vrijhandel door hem wordt verlaten. Van een wijziging onzer handelspolitiek, m. a. w. van protectionisme, kan immers bij dit wetsontwerp geen sprake zijn; daarvoor legt een verhoging van 3 pct., bij een maximum heffing van 8 pct., te weinig gewicht in de schaal. En voor zoover in het ontwerp eenige bescherming zou liggen, durf ik vragen, of dit nu zoo heel erg is.

Mijnheer de Voorzitter! Onze industrie maakt nog steeds zeer moeilijke tijden door; door allerlei wettelijke maatregelen werden steeds zwaardere lasten op haar gelegd; onze binnenlandsche markten worden als het ware door buitenlandsche goederen overstroomd, terwijl door de beschermende of, juister gezegd, door de protectionistische handelspolitiek van de ons omringende landen onze export ten zeerste wordt bemoeilijkt of onmogelijk gemaakt. Onder dergelijke omstandigheden is het m. i. toe te juichen, dat de Regeering bij de oplossing van het financieele vraagstuk een weg gevonden heeft, waardoor de industrie eenigen — zij het ook geringen — steun ondervindt, zonder dat het algemeen volksbelang wordt geschaad, en onze handelspolitiek geacht kan worden een principieele wijziging te ondergaan, waartegen ook bij sommige leden aan deze zijde der Kamer gezeten wellicht ernstige en overwegende bezwaren zouden bestaan, waarbij nog komt de bestrijding der werkloosheid. In dit verband zou ik een beroep willen doen op de leden van de S. D. A. P., die steeds beweren, dat de arbeidersbelangen bij hen veilig zijn, doch ook nu weer een mooie gelegenheid zullen laten voorbijgaan om dit daadwerkelijk te toonen, natuurlijk met een beroep op een eventuele stijging der levensmiddelen, een stijging, welke niet onder waarschijnlijk cijfers wordt gebracht, doch zoo overdreven wordt voorgesteld, dat van een behoorlijk bestaan van een arbeidersgezin na de inwerkingtreding van dit tarief — aangenomen dat het wet wordt — geen sprake meer kan zijn.

Mijnheer de Voorzitter! Het wordt den arbeiders steeds

(Fleskens.)

voorgespiegeld alsof de voorgestelde tariefsverhoging uitsluitend, of minstens voor het overgrote deel, door den consument gedragen zal moeten worden. Mij aansluitend aan het uitstekend betoog van den heer Hermans, maar ook met het oog op de praktijk, meen ik gerechtigd te zijn dit pertinent tegen te spreken; ik durf zelfs beweren — en dan doe ik dit met meer recht dan de tegenstanders, welke het tegenovergestelde getuigen —, dat het onbeduidende en geringe invoerrecht, dat hier te lande geheven wordt, in verreweg de meeste gevallen door den buitenlandschen importeur zal worden gedragen en in de gevallen, dat dit niet mocht zijn, slechts een zeer klein gedeelte ten laste van den verbruiker zal komen.

Als men dan verder nog bedenkt, dat de eerste en meest noodzakelijke levensbehoeften buiten het tarief en buiten deze tariefsverhoging vallen, dan moet men noodwendig tot de conclusie komen, dat het geschetter over een toekomstige levensduurte gerust achterwege kan blijven. Trouwens, bescherming behoeft niet altijd en in alle gevallen een hoogen levensstandaard met zich te brengen. Als dit zoo was, dan zou het er hier in Nederland, met zijn streng doorgevoerd en streng volgehouden vrijhandelsregime, in vergelijking met andere landen, al zeer mooi moeten uitzien. En welke zijn de feiten? Bijna in geen enkel land is het leven zoo duur als bij ons; zelfs niet in die landen, waar sedert jaar en dag een zeer geavanceerde beschermingspolitiek werd gehuldigd en in toepassing gebracht. Om zijn duurte is Holland in het buitenland berucht; om zijn onder alle omstandigheden gehuldigd dogma van den vrijhandel wordt het waarschijnlijk uitgelachen.

Mijnheer de Voorzitter! In dit debat is ook de landbouw betrokken geworden en heeft men beweerd, dat ten gevolge van de voorgestelde tariefsverhoging zijn belangen in hooge mate zullen worden geschaad. Ik wil niet ontkennen, dat bij het instellen onzerzijds van een constant hoog invoerrecht onze landbouw eenig nadeel zou kunnen ondervinden, doch bij de weinig betekenende heffing, welke hier wordt gevraagd, kan daarvan geen sprake zijn. En ook hier moet men niet overdrijven. In dit verband zou ik willen wijzen op Denemarken, welk land nog meer in het teeken van den landbouw staat dan ons land en, niettegenstaande zijn protectionistische handelspolitiek, voor zijn landbouwproducten in het buitenland een vaste markt heeft, zulks tegen prijzen, waaraan wij niet durven te denken. Waarbij nog overwogen moet worden, dat onze landbouw wel voor een groot bedrag exporteert, doch dat zijn voortbrengselen voor een nog veel grooter bedrag voor de binnenlandsche consumptie bestemd zijn. Waarom het voor onzen landbouw dan ook van primair belang is, dat wij hebben een bloeiende industrie, welke haar 100 % capaciteit ten volle kan ontplooiën, ten gevolge waarvan de productiekosten aanmerkelijk kunnen en zullen dalen en de fabrikant in staat wordt gesteld zijn arbeiders niet alleen aan het werk te houden, doch aan hen tevens een zoodanig loon uit te keeren, dat zij van de „bevroren vleesch“- en „blue-band“-advertenties wat minder notitie zullen behoeven te nemen.

In de Memorie van Antwoord lees ik op blz. 2, dat de Regeering van oordeel is, dat een principieele bespreking van het vraagstuk van vrijhandel of bescherming buiten het bestek van het onderhavige wetsontwerp valt, en het wil mij dan ook toeschijnen, dat bij de mondelinge gedachtenwisseling door haar een zelfde standpunt zal worden ingenomen. Onder deze omstandigheden acht ik het onnoodig en eenigermate doelloos, om mijnerzijds te dien aanzien in een breedvoerige beschouwing te treden. Dit neemt echter niet weg, dat ik mij verplicht acht, ook na de rede van den heer Hermans, om ten aanzien van onze industrie en van de daarbij fende Ministerie en daaruit o. a. opteckende:

betrokken personen en daarmede te veelste maal een woord van diep ernstige waarschuwing tot de Regeering te richten; ook al vrees ik, dat dit woord op de Regeering niet zoodanigen indruk zal maken als ik zoo gaarne zou wenschen. Zie ik het goed, Mijnheer de Voorzitter, dan gaat onze industrie, dan gaan vooral onze arbeiders in verband met de internationale toestanden een zeer donkere toekomst te gemoet. De vooruitzichten zijn somberder dan ooit. De valuta-concurrentie is nog steeds niet verdwenen. Doch er is meer. Zooals wij allen

weten, heeft Duitschland buitengemeen zware verplichtingen na te komen; verplichtingen, welke de Deutsche industrie zullen noodzaken en verplichten, om de productie zoo hoog mogelijk op te voeren, zulks onder de meest voordeelige voorwaarden en omstandigheden. Een geweldige krachtsinspanning zal worden ontplooid. Jong en oud, arm en rijk, allen zullen zich één voelen in de worsteling naar het economisch herstel. Levensidealen en levenswensen zullen voorloopig worden prijsgegeven, ten einde de economische onafhankelijkheid ten spoedigste te heroveren. Van de ratificatie van de conventie van Washington omtrent den 8-urigen werkdag zal voorloopig wel niets komen, terwijl de loonen der arbeiders zoo veel mogelijk zullen worden gedrukt. Ons land, dat met zijn vrijhandelstheorieën en praktijken als geen enkel land ter wereld zooveel faciliteiten en voordeelen biedt aan de Deutsche importeurs, zal voor dezen het aangewezen exploitatie-terrein, het land van belofte zijn. Een en ander met het eindresultaat, dat de industriele malaise hier te lande nog grooter en omvangrijker zal worden dan ze ooit te voren was; dat onze fabrikanten zich genoodzaakt zullen zien, hun inrichtingen te sluiten of alleen in staat zullen zijn hun bedrijven gaande te houden ten koste van den werktijd en ten koste van het loon der arbeiders.

Mijnheer de Voorzitter! Merkwaardig en niet zonder betekenis is een uitslating van den heer van Aalst, in verband met de aanstaande concurrentie onzer Oosterburen gedaan. Daarentrent ondervraagd, verklaart hij:

„Dit is ook een van de redenen, waarom ik geen onvoorwaardelijk vrijhandelaar ben. De liefde kan niet van één kant komen. Het komt mij voor, dat Nederland in de naaste toekomst het best zou doen, het vrijhandelsstelsel toe te passen met vele en groote uitzonderingen, waar en wanneer die te pas komen. Het Schoonenwetje heeft bewezen, dat dit in de praktijk mogelijk is en dat het ook heel goed gaat, wat voor onmogelijk was gehouden, om deze uitzonderingen onmiddellijk weder in te trekken, indien zij niet meer noodig zijn.“

Een eerlijke en ridderlijke verklaring, afkomstig van een vrijhandelaar van onverdacht allooi, welke den practicus van den politicus gunstig onderscheidt.

Een soortgelijk geluid klinkt ons tegen van uit Denemarken.

Op een vergadering in de provincie, in verband met de verkiezing voor het Hoogerhuis, heeft de Deensche Premier Stauning de noodzakelijkheid bepleit van het verminderen van het verbruik van buitenlandsche goederen, ten einde de nadeelige handelsbalans te verbeteren.

De Deensche Regeering — aldus Stauning — kan niet buiten een toezicht op den invoer, evenmin als andere Staten dat kunnen, en indien zij geen controle uitoefende, zou het resultaat zijn, dat het land een gedeelte van de herstellkosten van den oorlog zou betalen. Hij had reeds lang ingezien en gesproken over het gevaar van dumping, waarop door den Deenschen nijverheidsraad in zijn adres is gewezen. De Regeering en hij beschouwen dit adres als een ernstige waarschuwing aan de conservatieve en liberale leden van den Rijksdag, omdat zij het ontwerp hebben verworpen, dat een overstroming met buitenlandsche goederen van den beginne af zou hebben tegengegaan.

Mijnheer de Voorzitter! De toekomstpolitiek van Duitschland zal er op gericht zijn, om alle dogma's omtrent vrijhandel en protectie overboord te werpen, met het doel om den export zooveel mogelijk te bevorderen. Van belang is in dat verband een mededeeling van den redacteur van de afdeeling Industrie en handel aan de *Zeit*, welke een onderhoud had met een der leidende personen van het desbetreffende

„Verouderde doctrinaire beschouwingen over vrijhandel en protectie spelen bij de discussies over onze toekomstige handelspolitiek nog altijd een rol. Zulks ten onrechte, want de Deutsche handelspolitiek heeft een geheel nieuw doel voor oogen en wel, den export onder alle omstandigheden te bevorderen.“

En wat zegt prof. dr. R. Liefmann in de *Wirtschafts- und Exportzeitung* van 19 September ll., na beweerd te hebben, dat Duitschland door de Dawes-rapporten tot een

(Fleskens.)

„Reparationsdumping” gedwongen zal worden, waarvan de geheele wereld, in het bijzonder ook de neutrale Staten, de nadeelen zullen ondervinden;

„In werkelijkheid is het voor hen, die de economische verhoudingen bestudeeren, echter duidelijk, dat de door Duitschland op zich genomen verplichtingen slechts met een forceering van den export door prijsonderbieding vervuld kunnen worden. Het is waanzinnig, dat in breede kringen der arbeidersbevolking nog steeds wordt geloofd, dat deze lasten alleen door de „kapitalisten” gedragen kunnen worden. Hoe rechtvaardig hun verlangden, om in hun levensstandaard niet te veel bij de arbeiders in het buitenland achter te staan, ook is, zoo is het toch absoluut uitgesloten, dat zonder een belangrijk ingekrompen levensstandaard van de groote massa noemenswaardige herstelbetalingen zullen kunnen worden gedaan.”

Mijnheer de Voorzitter! De te verwachten Deutsche concurrentie met haar funeste gevolgen voor ons land werd reeds vroeger door mij gesignaleerd. Reeds vroeger heb ik gewezen op de waarschijnlijkheid van een toekomstige Deutsche dumping-politiek, die voor onze industrie en voor onze arbeiders het ergste doet vreezen; reeds vroeger heb ik om maatregelen te dien opzichte gevraagd, overtuigd als ik was, dat bescherming voor onze industrie — zij het dan ook een tijdelijke — niet kan uitblijven, niet kan en niet mag uitblijven, om onze arbeiders in staat te stellen een behoorlijk stuk brood te verdienen, in plaats van hen aan de werkloosheid met haar ellendige gevolgen prijs te geven.

Mijnheer de Voorzitter! Wanneer er ooit sprake is geweest van een groot arbeidersbelang, dan is het hier. Arbeidstijd, arbeidsloon, arbeidsgelegenheid, alles staat hier op het spel. Dit mogen vooral bedenken de heeren van de S. D. A. P., voor wie, naar zij zeggen, vrijhandel geen dogma is, doch die steeds nalatig zijn voor die bewering de bewijzen te leveren. Ik zou hun willen vragen, wat het beste is voor onze industrieel arbeiders: een voortzetting onder de tegenwoordige abnormale omstandigheden van onze opendeurpolitiek, met verlengden werktijd, lagere loonen en wellicht groote werkloosheid als onafwendbaar gevolg, of wel een handelspolitiek, welke aan onze industrie den noodigen steun verleent, met als gevolg een bloeiende nijverheid, welke een behoorlijken werktijd en een behoorlijk loon kan waarborgen, — voor een oogenblik aangenomen zelfs, dat bescherming het leven iets duurder zou maken?

Nu kan men redeneeren, zooals sommigen inderdaad ook doen: wanneer de industrie hier te lande niet kan concurreren, dan moet ze maar verdwijnen, doch aan deze propagandisten voor de importeurs durf ik de vraag stellen, of onze industrieel geen reden van bestaan hebben, evenmin als onze industrieel arbeiders, wier getal veel grooter is dan het aantal arbeiders in alle andere takken van nijverheid te zamen. Volgens de pas gepubliceerde uitkomsten der jongste beroepstelling werken thans ongeveer 700 000 vrouwen en mannen in de industrie, tegen circa 400 000 in landbouw en veeteelt, 80 000 in scheepvaart en aanverwante bedrijven, terwijl 150 000 personen in den handel hun bestaan vinden. Met den heer Maas zeg ik, dat het goed is, die cijfers eens te noemen en zoo dikwijls mogelijk te herhalen, opdat er een einde kome aan de reeds lang verouderde, maar nog steeds overheerschende meening, dat de welvaart van ons volk in beslissende mate afhankelijk zou zijn van landbouw, handel en scheepvaart. Men moet in Amsterdam en Rotterdam — aldus de heer Maas — langzamerhand gaan inziden, dat het voor de welvaart van ons land niet langer voldoende is, dat er leven en vertier is op haar beurs en in haar haven. En de landbouw moet gaan begrijpen, dat het laatste woord niet is gezegd, als zijn belangen zijn overwogen.

Zeer zeker, het Nederlandsche volk vormt één groot en innig verbonden geheel. En het is ons aller belang, dat het allen zoo goed mogelijk gaat. Daarom ook moeten de landbouwers, de kooplieden, de zeevaarders en de reeders bedenken, dat het ook hun belang raakt, dat het 't landsbelang raakt, of het die 700 000 menschen, die in de industrie werken, meer of minder wel gaat.

Ons bevolkingsaccres gaat telkenjare de 100 000 te boven. Waar zullen onze menschen een nuttig emplot blijven vinden, wanneer aan onze nijverheid niet de noodige aandacht en de noodige steun worden geschonken? Zeker, men kan ze uitbannen naar de binnenlanden van Canada of Argentinië; de vraag echter, of deze — laat het zijn ongewilde — dwangmaatregel ons volk zal sieren en de natie tot eer zal strekken, laat ik liever ter beantwoording over aan hen, die maar steeds en onder alle omstandigheden een handelspolitiek voorstaan, welke noodwendig tot werkloosheid moet voeren, in plaats van de arbeidsgelegenheid te bevorderen.

Mijnheer de Voorzitter! De geheele wereld nam en neemt nog dagelijks maatregelen ter bescherming van eigen nijverheid; ook die landen, welke wat grootte en geographische ligging betreft, met Holland op één lijn kunnen worden gesteld; alleen wij blijven star op het vrijhandelsstandpunt staan, ondanks het feit, dat enorme verliezen zijn geleden en geweldige bedragen voor ondersteuning der werkloze arbeiders werden gevorderd. Al de anderen dwaalden en dwalen nog; wij alleen wisten en weten het. Een pretentie, Mijnheer de Voorzitter, om te lachen; jammer alleen, dubbel jammer, dat ze zooveel aan nationale welvaart en nationaal vermogen kostte en in de naaste toekomst nog zal kosten.

Op bladz. 3 van de Memorie van Antwoord lees ik:

„Wil men maatregelen, ten einde onze positie bij het afsluiten van handelsverdragen te versterken of wil men aan de Regeering bepaalde bevoegdheden toegekend zien, om tegen valuta-concurrentie en dumping maatregelen van verweer te kunnen treffen, dan zal deze materie in een andere wet moeten worden geregeld, een wet, waarvoor het initiatief niet moet uitgaan van den Minister van Financiën.”

Een logische redeneering, Mijnheer de Voorzitter, en principieel alleszins juist, al zou het mij niet gehinderd hebben en geen aanstoot hebben gegeven, wanneer de Regeering ten deze een minder logisch en minder principieel standpunt had ingenomen. Verder deelt de Regeering mede, dat de Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid zijn aandacht op deze materie bij voortdurende gevestigd houdt en dat het diens voornemen is, over enkele concrete punten eerlang het noodige overleg te plegen.

Mijnheer de Voorzitter! Een interessante mededeeling, welke wij echter niet te hoog mogen aanslaan. Ik vraag mij af, of onze industrie van deze Regeering veel te wachten heeft. Met zijn bekende beminnelijkheid heeft de Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid, toen hem de belangen van onze industrie werden toevertrouwd, de verschillende groepen uit de nijverheidswereld aan zijn Departement ontvangen; maandenlang heeft hij met hen geconferreerd en aan belanghebbenden ernstige overweging nopens hun nooden en moeilijkheden toegezegd. Ook in deze Kamer is de noodige pressie op hem uitgeoefend; jaar in jaar uit, bij elke gelegenheid, welke zich daartoe leende, is hem met den meesten aandrang gevraagd om in de abnormale tijden, die achter ons liggen en wij nog doormaken, ten opzichte van onze handelspolitiek een opportunistisch standpunt in te nemen en in dat verband aan de industrie den steun te verleenen, waaraan zij in zoo hoge mate behoefte heeft. Alles te vergeefs. Alleen het Schoenenwetje — het zij met dankbaarheid gememoreerd —, hebben wij aan Minister Aalberse te danken, doch de erkende goede werking daarvan was niet in staat en bij machte hem de noodige doortastendheid ten opzichte van andere industrieën bij te brengen. Zal dit nu alles veranderen? Ik wil het hopen; ik wil vertrouwen in dezen Minister stellen en hem bij voorbaat reeds mijn steun en medewerking toezeggen.

Rest mij nog aan de Regeering een woord van dank te zeggen voor de toevoeging van het nieuwe artikel 43, waardoor het wetsontwerp veel in waarde heeft gewonnen en voor velen nog aannemelijker is geworden. En als slot een woord van teleurstelling over het feit, dat de Regeering geen vrijheid heeft kunnen vinden om het zoollader en de klompen in het tarief te betrekken. Bij de behandeling van de verschillende tariefposten hoop ik hierop nader terug te komen.

De algemeene beraadslaging wordt verdaagd en de vergadering gesloten.